

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 36.

Tisdagen den 20 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr vice talmannen.

Herr statsrådet Nilsson, som tillkännagivit, att han vid detta sammanträde ämnade besvara herr Lindhagens interpellation angående den svenska skogsvårdens befrämjande m. m., erhöll nu ordet och yttrade: I en med kammarens tillstånd framställd interpellation har herr Lindhagen till mig riktat följande frågor:

*Ang.
skogsvårdens
befrämjande
m. m.*

1) Anser regeringen den svenska skogsvårdens främjande vara en av landets viktigaste politiska angelägenheter, förtjänt av lika snabbt som stort intresse som exempelvis författnings-, beskattnings- och militärfrågor?

2) Kan det i sådan händelse motses, att regeringen, efter det skogslagstiftningskommittén den 18 december 1918 framlagt sitt betänkande, kommer att skyndsammast vidtaga åtgärder för skogsvårdens ytterligare främjande; och inom vilken tid kan riksdagen, i vad på den ankommer, få emotse erforderliga förslag?

3) Är det antagligt, att denna regeringens nitälskan kommer bland annat utmynna i förslag, att särskilt större skogar och även skogsspekulanter skogsförvärv ställas i möjligaste mån under rationell skogsvård efter hushållningsplan (uthållighetsbruk)?

I motiveringen har herr Lindhagen särskilt uppehållit sig vid skogslagstiftningskommitténs betänkande. Sedan den andra delen av detta betänkande, huvudsakligen innefattande en utförlig reservation av kommitténs ordförande landshövdingen Husberg, den 26 februari 1920 inkommit till jordbruksdepartementet, blev betänkandet påföljande dag den 27 februari remitterat till samtliga länsstyrelser efter hörande av landstingen och hushållningssällskapens förvaltningsutskott samt vidare till samtliga skogsvårdsstyrelser, domänstyrelser, kammarkollegium och åtskilliga på skogsväsendets område verksamma föreningar. Sedan jag övertog departementet har ärendet även remitterats till jordkommissionen. Det föreskrevs, att utlåtandena skulle inkomma före den 1 december 1920.

Vad interpellantens särskilda frågor angår vill jag på den första svara, att regeringen anser skogsvårdens främjande vara en för landet

Ang.
skogsvårdens
befrämjande
m. m.
(Forts.)

högviktig angelägenhet, vilken bör tillgodoses så skyndsamt, som är förenligt med ärendets noggranna utredning och prövning.

Vad interpellantens andra fråga beträffar får jag till svar meddela, att det säkerligen torde visa sig oundgängligt att låta verkställa en överarbetning av förslaget. Huruvida förberedande åtgärder böra vidtagas i detta syfte redan innan remisserna inkommit skall tagas under särskilt övervägande så snart omständigheterna det medgiva. Hur pass omfattande en sådan eventuell överarbetning blir, kan emellertid icke bedömas utan kännedom om de anmärkningar, som kunna bliva i utlåtandena framställda mot detsamma. Redan den omständigheten, att en synnerligen omfattande reservation föreligger, gör det antagligt, att sådana arbeten kan komma att bliva relativt långvarigt, och jag har mig för övrigt bekant, att från skogsintresserade håll t. ex. under den nyss hållna skogsveckan anmärkningar i ganska betydelsefulla hänseenden riktats mot förslaget. Då efter eventuell överarbetning förslaget måste granskas av lagrådet innan proposition i ämnet kan avlåtast till riksdagen, förefinnes enligt min åsikt näppeligen någon möjlighet att ärendet kan av Kungl. Maj:t föreläggas riksdagen förrän år 1922.

Interpellantens tredje fråga gäller, huruvida det förslag, som framdeles må i frågan bliva avlämnat till riksdagen, kan antagas få i visst hänseende ett av honom angivet innehåll. Som frågan nu ligger, torde det icke vara lämpligt att göra något uttalande, som föregriper den ytterligare utredning, vilken blivit anbefalld. Men interpellanten kan vara övertygad om att regeringen helt sympatiserar med de allmänna principer om skogens ställande under rationell vård, varåt han i sista punkten av sin interpellation givit uttryck.

Herr Lindhagen: Jag får tacka jordbruksministern för att han bebådade regeringens intresse för denna realfråga. Interpellanten har till och med vågat ifrågasätta, huruvida icke denna sak, som dessutom borde vara en neutral angelägenhet, rent av kan vara lika viktig som författnings-, beskattnings- och militärfrågor, i vilka ämnen man ofta snabbt får motse omfattande propositioner, så snart behov därav yppar sig.

Emellertid återopas nu två stora hinder för denna sak. Det första är att yttrande måste infordras över ett omfattande kommittéarbete och en reservation, som inkom ett år efter det kommittén avgivit sitt betänkande, och det andra är, att lagrådet också måste höras. Alltså två mäktiga hinder genom lagstadgade utlåtandens inhämmande.

Förslaget har redan nu kunnat bedömas så pass mycket, att man allmänt tror, att en avsevärd omarbetning av detsamma måste komma till stånd. Detta riktar uppmärksamheten på, att det år 1911 tillsattes en kommitté, som först i sista dagarna av år 1918 framkom med sitt förslag. Sedan kom, ett år därefter, ordförandens reservation. Huru kan det komma sig, att en så viktig fråga kunnat uppehållas på detta sätt och att man kommit till ett så ödesdigert resultat, då betänkandet nu äntligen föreligger? Det

är väl ändå därför, att det icke funnits tillräckligt intresse för skogsvärden. Man kan ju förstå, vilka ofantliga värden, som gå förlorade för land och folk för varje år en försummad skogsvärd äger rum. Men denna tid, mellan åren 1911 och 1920, har således, kan man säga, gagnlöst förrunnit. Det beror till att börja med, bland annat, på en sak — detta är min personliga uppfattning — nämligen att man, då det gäller även ett ekonomiskt eller socialt lagförslag, anser det vara bland det allra viktigaste, att man får in såsom sakkunniga några durkdrivna jurister, som känna formerna, konsterna och kunna upptäcka hinder för själva saken att gå fram. Dessa jurister sätter man som ledande ledamöter i kommittén med det resultat, att det slutliga utlåtandet vinlar av svårigheter, som man anser uppressa sig mot saken, och själva saken kommer också till korta.

Vi finna bl. a. av detta betänkande, att kommittén, såsom i det närmaste omöjliga att utföra, tagit avstånd från frågor, som andra kammaren och även en stor minoritet i första kammaren varit ense om, att de borde genomföras redan för länge sedan. Så till exempel frågan om bevarandet av vårt skogskapital — och någon gång kommer man väl åtminstone gradvis att gå fram på denna väg. Det är förvånande att finna, vilka svårigheter kommittén upptornar mot att lägga åtminstone större skogar under uthållighetsbruk, och alla dessa år, under vilka kommittén arbetat, ha endast medfört ett i väsentliga delar negativt resultat.

Vidare har det bl. a. varit ett önskemål att få en lagstiftning, som skulle trygga bildandet av sockenallmänningar. Kommittén har i detta avseende, såvitt jag kunnat finna, endast hänvisat till ett förslag, som skiftesstadgekommittén och en annan dylik kommitté uppgjort, vilket förslag emellertid huvudsakligen avser, huru man vid skifte av jord skall kunna få delägarna att avsätta allmänningar. Men här är det ju icke fråga därom, utan om att bereda socknar tillfälle att köpa skogsmark och lägga den till sockenallmänningar. Denna fråga har längesedan varit före i riksdagen. På grund av en motion, väckt inom första kammaren av herr Burén, och i enlighet med kamrarnas sammanstämmande beslut avläts redan år 1904 en skrivelse från riksdagen om denna sak. Jag kommer ihåg, huru vi då gingo in från andra kammaren till herr Burén och lyckönskade honom till det resultat som uppnåts. År 1920 föreligger nu ett kommittébetänkande, som icke löst saken. Jag kommer ihåg, huru småländska bönder betonade behovet i andra kammaren och menade: att de behöva en sådan lag, att det vore ett allmänt intresse i hemorten, att de önskade begagna konjunkturerna och köpa skogsmark. Allt detta var förgäves. Vi ha petitionerat, motionerat och interpellerat för att få en partiell lagstiftning i detta ämne, vi ha sprungit i trappor och blivit välvilligt mottagna i audienser, men något resultat ha vi icke vunnit. Nu är den bästa konjunkturen borta. Då kunde man inköpa och avverka skogsmark billigt, men huruvida det går nu, vill jag lämna därefter. Nu äro väl värdena så

*Ang.
skogsvärdens
befrämjande
m. m. i
(Forts.)*

Ang.
skogsvårdens
befrämjande
m. m.
(Forts.)

ofantligt höjda, att det möter större svårigheter för socknarna att göra sådana inköp.

Detta är nu två exempel på det tråkiga läge, vari frågan kommit. Då man nu till och med i ett slutligt kommittébetänkande tager bestämt avstånd från att över huvud på enskilda skogar av större omfattning här i landet införa uthålligt skogsbruk, får jag verkligen säga, att man ganska lätt kan förtvivla om en verklig realpolitik. Jag hoppas, att man för framtiden visserligen tager i sin tjänst all den kritik över svårigheterna och hjälpredda till formernas skapande, som den högre juridiken kan lämna, men att överlämna åt juristerna även själva sakfrågan, som måste stupa på deras övervägande på grund av uppfostran och andra intressen betingade huvudsakliga omtanke om formerna — fastän denna omtanke på samma gång i regel är förenad med det mest redbara uppsåt, det måste man säga — kan icke i längden låta sig göra. Ty då komma vi överallt till samma resultat och tröstlösa situation, som vi nu befinna oss i.

Vidare anmärkte herr jordbruksministern, att det måste bli ett stort uppskov, därför att lagrådet måste höras. Där ha vi detta lagråd, som är just den högre juridikens fasta borg, och som man aldrig vill släppa ur sina händer. Det finnes icke i något annat land. Gentemot detta påstående, som jag brukar göra, har någon dock anmärkt, att det lär finnas i Polen något liknande, men det är också det enda exemplet. Varför denna spärrfästning för de mänskliga behoven på dess nog ändå tillräckligt vanskliga väg genom statsmakterna och fram till sitt verkliga realiserande? Därför är mitt preterea censeo, att lagrådet måste bort. Liksom Catos uttryck löd, att Carthago måste förstöras, säger jag, att lagrådet måste förstöras. Också har nu herr jordbruksministern välvilligt givit oss en betydande illustration till nödvändigheten av denna åtgärd.

Nu kan frågas, om man icke kan hoppas på partiella lagstiftningsåtgärder, helst de lättare kunna smältas. Men så har icke skett. Då frågar jag: Kan icke från regeringen förväntas — jag kan ej bedöma svårigheten riktigt — men kan icke möjligen förväntas partiella förslag redan till nästa år för att icke behöva bida med allt till 1922, vilket ju dessutom lär vara den tidigaste möjligheten. Då hänvisas det till att hela kakan, som man brukar kalla det, har överlämnats för yttrande på en gång till vederbörande myndigheter, med föreläggande att senast vid detta års slut inkomma med utlåtande. Men skulle icke saken kunna läggas så, att vissa frågor utbrytas och utlåtande däröver avgivas tidigare, så att de kunde komma fram till nästa riksdag? En sådan fråga är den om uthålligt bruk på bolagsskogar och andra större skogar. Vidare frågan om bildandet av sockenallmänningar.

Vi äro förresten tacksamma, att regeringen gjort vad den kunnat genom att föreslå en provisorisk lag mot avverkning av ungskog med skärpta bestämmelser. Detta är ock ett exempel på provisorisk lagstiftning. Jag skulle i största vördsamhet vilja be

jordbruksministern tänka på, om vi icke redan 1921 skulle kunna få motse en eller annan partiell reform i avvaktan på det stora förslaget.

*Ang.
skogsvårdens
befrämjande
m. m.
(Forts.)*

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 28—31 samt statsutskottets utlåtanden nr 61—67.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 25 av femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för år 1921 för vissa förberedande åtgärder för genomförandet av allmän sjukförsäkring.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 69—71.

Föredrogs bevillningsutskottets memorial nr 26, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen II: 67, om skrivelse till Kungl. Maj:ten angående ett omedelbart utnämmande av ersättningssakkunniga för överprövning av ärenden rörande genom den nya rusdryckslagstiftningens genomförande betingad ersättning.

Friherre Fleming: Herr vice talman, mina herrar! Jag anhåller att få föreslå, att kammaren med anledning av detta bevillningsutskottets memorial ville besluta att lägga memorialet till handlingarna med förklarande tillika, att motionen är av beskaffenhet att böra överlämnas till statsutskottet.

Detta förslag antogs.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 33.

Föredrogos bankoutskottets memorial:

nr 34, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bankoutskottets memorial nr 24 angående gottgörelse för förlust å restaurangrörelsen i riksdagshuset; och

nr 35, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkt 7 i bankoutskottets utlåtande nr 26 angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

De i dess memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Nr 36.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 36 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 56—60.

Anmälades och bordlades jordbruksutskottets utlåtande nr 61, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för tryggande av potatisodlingen i riket.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 305, av herr *Berglund*, angående tillfällig löneförbättring under år 1921 åt departementsskrivare och fortifikationskassörer;

nr 306, av herr *Berglund*, angående tillfällig löneförbättring under år 1921 åt personal vid artilleriets fabriker och tyganstalter;

nr 307, av herr *Nilsson, Johan*, i Malmö, angående tillfällig löneförbättring under år 1921 åt personal vid flottans poliskår; samt

nr 308, av herr *Nilsson, Johan*, i Malmö, angående tillfällig löneförbättring för år 1921 åt polispersonal i Boden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag ävensom protokollen för den 10 och den 13 innevarande månad, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,33 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 21 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtande nr 61.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ny överläkarbostad vid Göteborgs hospital, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag beträffande ändring i sättet för kommuns medverkan vid avgörande av ärenden, som röra handeln med rusdrycker.

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rö-
rande handel
med
rusdrycker.*

Uti två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, I: 152, av herr *Carl Gustaf Ekman* m. fl., och II: 218, av herr *Moberger* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning av frågan, i vilken utsträckning den kommunerna författningens enligt tillkommande medverkan vid avgörandet av ärenden, som röre handeln med rusdrycker, skulle kunna utövas genom omröstning bland vederbörande kommuns i dess allmänna angelägenheter röstberättigade medlemmar eller eljest i annan ordning än genom de i kommunalförfattningarna omförmälda kommunala myndigheter eller representativa organ ävensom för riksdagen snarast möjligt framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med bifall till ifrågavarande motioner, I: 152 av herr *Carl Gustaf Ekman* m. fl. och II: 218 av herr *Moberger* m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning av frågan, i vilken utsträckning den kommunerna författningens enligt tillkommande medverkan vid avgörandet av

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
sande handel
med
rusdrycker.

ärenden, som rörde handeln med rusdrycker, skulle kunna utövas genom omröstning bland vederbörande kommuns i dess allmänna angelägenheter röstberättigade medlemmar eller eljest i annan ordning än genom de i kommunalförfattningarna omförmälda kommunala myndigheter eller representantiva organ ävensom för riksdagen snarast möjligt framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

(Forts.)

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *Antonsson, Wijk, Boman, Heyman, Bökelund* och *Kant*, vilka av angivna orsaker ansett, att utskottet bort hemställa, att de väckta motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Wijk: Herr talman mina herrar! I en av herr C. G. Ekman i denna kammare på uppdrag av riksdagens nykterhetsgrupp väckt motion hemställes som vi nyss hörde, att frågor som röra försäljningen av rusdrycker inom kommunerna, skulle undan dragas den form för beslutande, som annars gäller för kommunala ärenden och överföras till omröstning inom primärförsamlingen eller på annat liknande sätt lösas.

Jag tror, att man har rätt att bakom denna motion se en återklang av den gamla frågan om den kommunala folkomröstningen i nykterhetsfrågor; men förhållandena äro ju, sedan den frågan fördes fram för åtskilliga år sedan, i högsta grad förändrade. Det, som då låg bakom detta förslag, var yrkandet att frågor om försäljning av rusdrycker inom kommun skulle avgöras, icke efter den kommunala röstskala, som då gällde, utan genom omröstning per capita. Sedan dess har den kommunala röstskalan slopats, och förhållandena äro således nu helt annorlunda. Det som nu föreslås är, att den omröstning, som skall äga rum, skall utövas av vederbörande kommuns i dess allmänna angelägenheter röstberättigade medlemmar, d. v. s. precis samma medlemmar som nu genom kommunalrepresentationen, där sådan finnes, utöva sin röst rätt. Hela den principiella grunden för det yrkande, som då förelåg, är med andra ord nu helt och hållet undanröjd.

Såsom motiv för det nu föreliggande förslaget framföres i första hand det påståendet, att den kommunala representationen icke på ett tillfredsställande sätt representerar åskådningarna i nykterhetsfrågor inom valmanskåren i kommunen, eller åtminstone att någon verklig trygghet i det avseendet icke kan vinnas. Jag tror, att det skall vara ganska svårt att göra gällande, att så är fallet. Jag tror, att i alla kommunerna den kommunala representationen i alldeles särskilt hög grad motsvarar de meningar som just i nykterhetsfrågorna finnas inom valmanskåren. Jag tror att de rörelser, som där hava förekommit återspegla sig särskilt skarpt i den kommunala representationen.

Hur en omläggning sådan som här är föreslagen skulle verka i nykterhetsavseende ifråga om ställningstagandet till de frågor, som där skulle avgöras, tillåter jag mig icke hava någon mening om. Jag tror, att det är ganska svårt att i det avseendet profete-

ra; men så mycket är väl säkert att avgörandet av dessa liksom av alla andra frågor tillförsäkras en större mognad och ett bättre omdöme, då avgörandet ligger hos representantförsamlingen än om frågan skall avgöras inom den stora valmanskären direkt. Och att även dessa frågor vid sitt avgörande bli underkastade ett moget övertvägande och ett sunt och lugnt omdöme, det måste väl alla finna vara en fördel, vilken ställning de än intaga till nykterhetsfrågan såsom sådan. Den ordning, som här är föreslagen, tror jag skulle giva fritt spelrum åt en mycket våldsamt och ohejdad agitation, som icke skulle vara till gagn vare sig för kommunens liv i allmänhet eller för den fråga, som det här gällde att avgöra.

Det är kanske i känslan av att den motivering, som här i första hand framförts, icke skulle vara tillräcklig, som motionärerna framfört även en annan, närapå motsatt motivering. De framhålla, att nykterhetsfrågan spelar en alldeles dominerande roll vid val till kommunalrepresentationen, att valet av de bästa och lämpligaste männen ofta blir hämmat genom att vederbörandes ställning till nykterhetsfrågan får spela allt för stor roll, och man vill göra gällande, att om beslutanderätten i dessa frågor toges ifrån representantförsamlingen och föres över till primärförsamlingen, skulle dessa olägenheter undanröjas. Ja, ack, om så vore! Men jag tror, att föreställningarna i det avseendet äro överdrivna. För det första har nykterhetsrörelsen genom tradition och genom den roll, den spelar i det politiska livet till följe nykterhetsfrågornas avgörande i riksdagen, blivit en politisk rörelse av mycket fast och varaktig karaktär, och det är väl ändå en illusion att tro, att nykterhetsfrågorna skulle upphöra att spela en roll vid nomineringen i den kommunala representantförsamlingen endast därför att huvuddelen av frågor, som röra nykterheten, skulle undandragas dessa församlingars avgörande. Jag är övertygad om att nykterhetsfrågorna fortfarande skulle komma att spela en mycket dominerande roll även vid val till kommunal- och stadsfullmäktige, och detta icke bara av det skälet utan också därför att med detta förslag äro ju icke alla frågor, som röra nykterheten undandragna från dessa församlingars avgörande. Om en kommunal omröstning skulle utfalla till förmån för bibehållandet av detaljhandeln med rusdrycker i kommunerna, så finnes en hel del detaljfrågor rörande denna, som fortfarande åligga den kommunala representationen; och även om omröstningen skulle gå i motsatt riktning, finnes även då en del frågor, t. ex. frågan om pilsnerdricka, — som vi veta har stor förmåga att uppröra lidelserna på många håll — som fortfarande skulle ligga inom kommunalrepresentationens avgörande.

Jag håller för min del före, att det skall fordras mycket starka skäl för att göra ett avsteg från den gällande ordningen vid kommunala frågor avgörande genom att undantaga en viss grupp av sådana frågor från kommunalrepresentationen och överflytta den till en allmän omröstning i primärförsamlingen. Då jag icke

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rörande
handeln
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
rande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

blivit övertygad om att tillräckliga skäl i det avseendet här föreliggande, har jag, herr talman, anslutit mig till reservationen och ber att i enlighet med denna få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Nilson, Karl August: Herr talman! Den fråga som här föreligger, har ju förut varit föremål för kammarens behandling liksom den ju delvis varit föremål för ingående överläggning på andra områden.

Det, som nu önskas av motionärerna, är ju helt enkelt för närvarande att få en utredning till stånd, huruvida dessa frågors avgörande kan anförtros åt en allmän omröstning i stället för att avgöras av kommunalfullmäktigeinstitutionen. Ingen, som sökt sätta sig in i dessa frågor, skall väl kunna påstå, att de nuvarande förhållandena äro bra som de äro. Alla hava väl funnit, att det dock fattas något. Kommunalrepresentationen har ju en ofantligt mycket större uppgift än att specialisera sig på en eller annan enskild fråga. De stora uppgifter, som kommunalrepresentationen har sig förelagda, måste naturligtvis förryckas, om en enskild fråga skulle kunna utöva ett visst inflytande på representationens sammansättning. Det är det, som motionärerna hava påvisat; och det är för att förebygga den oegentligheten att personer väljas till representanter i kommunalrepresentationen bara därför att de antingen äro nykterhetsmän eller för att de icke äro nykterhetsmän, som man har önskat, att denna fråga om rusdryckshanteringen i samhället må kunna avgöras på annat sätt och under andra former.

Reservanterna hava i sin reservation såsom skäl emot en sådan åtgärd, som utskottet här har föreslagit, allenast anfört två skäl. Det första är det, att det är orätt att endast vid dessa frågors avgörande tillgripa en sådan åtgärd som kommunalomröstning, då man har en kommunalrepresentation; det andra skälet är det — som också den föregående ärade talaren framhöll — att det ändå återstår en del saker att avgöra, även om omröstningsinstitutet har givit sitt utslag för eller mot rusdrycksförsäljningen i samhället.

Vad det första skälet beträffar, att frågan är alldeles för liten för att undandragas det vanliga sättet för sådana frågors avgörande, vågar jag bestrida detta, ty man måste väl ändå säga, att det är knappast någon fråga, som för närvarande upprör sinnena i så pass hög grad som just frågan om rusdryckshanteringens vara eller icke vara. Jag tror, att vilken sida man än står på, om man är anhängare av förbudet eller motståndare till ett sådant, man dock skall kunna erkänna, att det är den frågan, som för närvarande irriterar samhällena mest av alla frågor. Om en sådan fråga då kunde undandragas agitationen vid valen, skulle man väl, så vitt jag förstår, hava vunnit något alldeles särskilt gott. Att den icke kan komma att i alla fall spela en så avgörande

roll, som den föregående ärade talaren ville göra troligt, är väl givet.

Herr Wijk trodde, att därför att ändock en hel del saker skulle vara kvar att avgöra efteråt, sedan en omröstning ägt rum, och därför att en sådan fråga som t. ex. frågan om tillstånd att försälja pilsnerdrinkat ända möjligen skulle stå kvar till fullmäktiges avgörande, skulle man likväl få gå till val till kommunalrepresentationen med nykterhetssynpunkterna såsom grundläggande. Ingen tror väl ändå, att frågan om pilsnerdrinkat i ett samhälle är en så avgörande faktor, som frågan om rusdryckshanteringen i övrigt eller i sin helhet. Detta kommer naturligtvis att visa sig; men om den frågan, huruvida rusdrycksförsäljningen, utminuter och utskänkning i allmänhet skall äga rum eller icke skall äga rum, bortkopplas från valplattformen, är jag förvissad om att valen till representationen kunna ske under helt andra och bättre former och naturligtvis till bätnad för kommunalrepresentationens sammansättning, då beträffande de stora, verkliga kommunalfrågorna det praktiska sinnet för kommunala arbeten, det finansiella t. ex. i en persons läggning eller ej, kan få bli avgörande för hans duglighet eller ej för en sådan uppgift som kommunalrepresentantens.

Det andra skälet är ändå mindre vägande, nämligen att en del saker likvisst skulle komma att avgöras av representationen efter det en sådan omröstning ägt rum. Det är just det, som utskottet velat med sin formulering av motiveringen hänvisa till, att även denna fråga på vad sätt sådana detaljer skola avgöras skall komma under utredning.

Utskottet har ju redan i föregående års utlåtande så tydligt motiverat sin ståndpunkt, att jag knappast kan finna att det är möjligt att förebringa någon bättre bevisföring än utskottet här har gjort. I den ena delen säger utskottet: »Denna nykterhetsfrågans behärskande ställning har även kunnat medföra, att viktiga offentliga uppdrag kommit att anförtros åt personer, vilkas verksamhet i allmänna angelägenheter övertvägande fallit inom nykterhetsorganisationernas område och vilka av sådan anledning stått mer eller mindre främmande för andra viktiga spørsmål, eller ock åt sådana, vilkas fiendlighet mot nykterhetsfrämjande åtgärder varit deras huvudsakliga förtjänst. I samband härmed vill utskottet fästa uppmärksamheten vid, att i den mån på sina håll en strävan förefinnes att vid kommunala val låta personlig duglighet och lämplighet komma till sin rätt oberoende av politiska åsikter, en sådan lofvärd strävan motarbetas av det inflytande, som de nykterhetspolitiska synpunkterna utöva.» Och beträffande det andra skälet, har utskottet redan också i förväg bemött det, då det säger: »Den inom utskottet framförda anmärkningen bör dock, synes det, föranleda, att frågan underkastas en ytterligare granskning, därvid även bör undersökas, huruvida och på vad sätt syftet att göra de kommunala valen oberoende av nykterhetspolitiska synpunkter må kunna påkalla författningsändringar även i andra hänseenden än dem, som i förevarande motioner avses.» Alltså vore det meningen

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

att även dessa detaljfrågor skulle komma under utredning och omprövning och hela frågan kommer sedan att föreläggas riksdagen i det skick, som denna utredning kan lämna den.

Jag är förvissad om att kammaren i år skall finna, att den genom att antaga utskottets förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t skall hava fört undan för lång tid framåt ett tvisteämne, som annars måste komma att ligga kvar och som måste komma tillbaka åter och åter, tills frågan blivit löst. Det, som skedde år 1917, då riksdagen icke godtog den föreliggande propositionen om kommunal omröstning, var naturligtvis icke i allo lyckligt, även om det måste medföra en del goda verkningar; men det undanskjutande, som då skedde, ligger likvisst kvar, och om denna fråga om rusdryckshanteringens vara eller icke vara skall kunna på ett lämpligt sätt lösas, måste frågan om kommunernas självbestämmanderätt ovillkorligen lösas.

Herr talman, på grund av vad jag anför, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Antonsson: Herr greve och talman, mina herrar! Den kompromiss, som slöts vid 1917 års riksdag med avseende på nu gällande rusdrycksförsäljningsförordning, var ju resultatet av flera års strider, och för att omsider uppnå enighet uteslöt man då bland annat, den från nykterhetshåll gjorda framställningen om kommunalt veto. Efter denna lagstiftnings tillkomst hoppades man att riksdagen skulle vara befriad åtminstone en tid framåt från nykterhetsfrågor likaså kravet på det kommunala vetot. Så har emellertid icke blivit förhållandet.

Redan vid 1919 års riksdag väcktes motion om införandet av ett sådant i rusdrycksförsäljningsförordningen, en framställning ungefär liknande den, som föreligger vid innevarande års riksdag. Bevillningsutskottet tillstyrkte då icke motionen men med anledning av densamma liksom nu ett skrivelseförslag i motionens syfte. Den överläggning, som ägde rum förlidet år, gällde alltså samma sak, som det gäller i dag, och då denna den gången var rätt ingående är det icke så mycket att tillägga utöver vad som då blev sagt med avseende på den föreliggande frågan. 1918 års urtima riksdag har beslutat allmän kommunal rösträtt för såväl män som kvinnor; alltså de skäl, som 1917 anfördes av dem, som ivrade för det kommunala vetot, att vi hade en graderad kommunal röstskala och att kvinnorna ej voro till hela sitt antal berättigade att delta i omröstning, då det gällde kommunala ändamål, de skälen hade då förfallit, och samma sakförhållande kan anföras nu.

Vid innevarande års riksdag föreligger ju dessutom en hel serie nykterhetsmotioner. Denna är en liten början, som vittnar om ringa respekt för 1918 års lag, som kräver större eller mindre förändringar i gällande rusdryckslagstiftning. Beträffande det skäl, som förut anförts och nu upprepades av den föregående ärade talaren, nämligen att man vill avföra nykterhetsfrågan från de kommunala valen, därför att man, då det gäller tillsättande av

kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige, skall kunna utse därtill de bäst skickade personerna, förefaller det nästan som om den ärade talaren hade den uppfattningen att ibland dessa nykterhetsivrare icke finnes kvalificerat folk, eftersom man just vill hava frågan om försäljning av spritdrycker avgjord, innan man företager val till kommunal- eller stadsfullmäktige. Om så ej vore förhållandet, vore det ju ungefärligen likgiltigt, om man väljer en person som är absolutist eller icke.

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rörande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Ute i bygderna, i de små kommunerna har ju denna fråga kanske icke så mycket att betyda, men däremot i de större samhällena och särskilt i storstäderna är en allmän omröstning som här fordras en betydande apparat att sätta i gång. Denna anordning kommer att kosta kommunerna mycket pengar. Förberedelserna för en sådan omröstning kommer därjämte att kosta de enskilda sammanslutningarna, nykterhetsvännerna och de, som skola försöka mota dem, betydande medel och tidsspillan. Dessutom kommer en sådan omröstning att föregås av en skrånande agitation på såväl möten som i pressen och en förhatlig hemagitation. Detta mullvadsarbete som säkerligen kommer att bedrivas i hemmen och familjerna är något, som man icke bör lämna helt ur räkningen och ej heller den bitterhet, som det i vissa fall kommer att skapas emellan åtskilliga personer, som för övrigt ej hava någon vidare beröring med varandra.

Jag vill hoppas och tro, att första kammaren även vid denna riksdag skall följa vad reservanterna hava hemställt, nämligen avslag å framställningen. Vid förra årets riksdag avslogs förslaget med 67 ja mot 34 nej, alltså en betydande majoritet. Att första kammaren nu är demokratiserad i högre grad än tidigare veta vi, men jag vill dock hoppas, att demokratin med avseende på denna fråga är så ordnad, att den inser det olämpliga i vad som här föreslås. I anslutning till vad jag här anfört och vad som innefattas i den föreliggande reservationen ber jag, herr greve och talman, att få yrka avslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Heyman: Herr greve och talman, mina herrar! I den ort, som jag har äran att representera, är nykterhetsinslaget flerstädes mycket stort. Tidigare trädde även därstädes nykterhetsfrågan i förgrunden som stridsämne vid alla möjliga och omöjliga tillfällen. Sedan spritkvantiteterna nu begränsats, men framför allt efter 1918 års kommunala rösträttsreform, har emellertid därutinnan en behaglig stiltje inträffat. Skulle nu avgörandet, huruvida handel med rusdrycker få förekomma inom en kommun eller ej, göras beroende av allmän, omedelbar folkomröstning, tror jag i olikhet med den ärade motionären, att detta i stället för att verka ytterligare lugnande på det kommunala livet skulle bliva ett moment för att ånyo sätta de gamla lidelserna i omlopp, varigenom övriga kommunala ärendens sakliga behandling väntas kunna bliva äventyrade. Folkomröstningsapparaten skulle väl tid efter annan

Om sättet för registrera den absoluta nykterhetsviljan inom kommunen, och den
 kommuns kan givetvis icke sättas i gång med mindre agitation än en van-
 medverkan vid lig valapparat. Ganska säkert tror jag därför, i likhet med herr
 avgörande av Wijk, att den agitation, som här kommer att användas, blir ändå
 ärenden rö- kraftigare genom koncentrationen på en enda speciellt så brännbar
 rande handel fråga. Över huvud taget tror jag icke heller, att allmänheten
 med rusdrycker. efter den kommunala rösträttsskalans slopande har någon större
 (Forts.) åtrå att befria representationen från ansvaret med rusdryckshante-
 ringen. Snarare är jag mera böjd för att tro, att det finns osjälvs-
 ständiga medlemmar inom representationen, som av olika orsaker
 hava ganska stor benägenhet för att vältra ansvaret därför över
 på allmänheten. Att, sedan lika och allmän rösträtt nu införts,
 medverka till någon sådan ansvarslettning för representationen vare
 sig i den ena eller andra frågan är icke ur någon synpunkt till-
 talande; och ber jag därför, herr greve och talman, att av detta
 och även av de skäl, som framförts av herrar Wijk och Antonsson,
 få hemställa om bifall till reservationen.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Den förste ärade talaren in-
 ledde sin kritik emot motionen och den ståndpunkt, som utskottet
 givit uttryck åt med en erinran om att det nu är skillnad mot
 förut i kommunalt och politiskt rösträttsavseende.

Jag vill då i detta avseende endast erinra om att, när vi tidi-
 gare framställt yrkanden om att frågor av denna art skulle få av-
 göras inom kommunen genom folkomröstning, då motsatte man sig
 detta yrkande av det skäl att »frågan vore ingen nykterhetsfråga
 utan en politisk fråga». Man sade, att med framställandet av detta
 krav, ville man bryta väg för den allmänna kommunala rösträtten;
 det ligger icke något nykterhetsintresse bakom detta, sade man,
 utan det är endast en manöver i det politiska intressets tjänst, och
 därför motsätter man sig det. För vår del framhöllo vi, att så
 icke var fallet. Vi förklarade, att det icke låge några politiska
 motiv bakom vår önskan. Det vore endast ett naturligt krav att
 en i många medborgares liv så ingripande anordning, som den
 huruvida rusdrycksförsäljning skulle etableras inom kommunen
 eller icke, bör avgöras så, att beslutet vilar direkt på de inom kom-
 munen bosatta medlemmarnas vilja, på så sätt uttrönt, att man
 haft möjlighet att direkt uttala sig om den frågan och speciellt
 och omedelbart om den, och att man sålunda har visshet om att det ut-
 talande, som sker, verkligen är ett övertydligt uttryck för de inom kom-
 munen boendes vilja. När vi, som sagt, då gjorde vår framställ-
 ning om att denna ordning skulle bli infördd, så motsatte man sig
 i allmänhet — det är möjligt att för herr Wijk skälen voro andra
 — denna därför, att vi hade en graderad kommunal rösträttsskala
 och icke ville hava någon ändring i den. Nu motsätter man
 sig vårt förslag därför, att den graderade skalan är upphävd
 och därför att man tycker att vart yrkande icke längre är på-
 kallat. Det förefaller, som om man i varje föreliggande situation

hittar nya skäl, men värdet av de framförda skälen synas i de olika fallen ingalunda övertygande.

Sedan sade den ärade talaren, att det sätt, varpå valen nu förrättades, garanterade, att den valda representationen på det här området motsvarade opinionen inom kommunen. Jag vågar bestrida, att så är fallet och att så kan bli fallet, enär uppenbarligen valen till kommunalrepresentationen ej ske enbart och ej kunna få ske enbart på nykterhetsfrågor, utan måste ske med hänsyn till en hel del andra omständigheter. Att icke en representation, därför att den är vald på den allmänna rösträttens grund i en fråga av denna art nödvändigtvis står i bestämd överensstämmelse med den allmänna opinionen — det bör väl skillnaden mellan första och andra kammarens ställning i denna fråga utvisa. Första kammaren är nu vald på den allmänna rösträttens grund; andra kammaren är också vald på samma sätt, men vid behandlingen av frågor av denna art har det visat sig den största meningsskiljaktighet mellan kamrarna. Båda kamrarna kunna väl icke var för sig vara fullödigt uttryck för den allmänna opinionen, då de var för sig giva uttryck för alldeles motsatta meningar; detta illustrerar, att representationer, valda med hänsyn till en hel mängd frågor, icke med säkerhet giva ett klart uttryck åt vad i *en viss fråga* valmännens flertal anser vara riktigt. I den fråga, som nu föreligger, har andra kammaren med 93 röster mot 26 anslutit sig till motionen och utskottets hemställan. Det skall bli intressant att se, om första kammaren står på samma ståndpunkt, och om majoriteten och minoriteten komma att motsvara de, som kommit till uttryck i andra kammaren.

Herr Wijk sade också det, att vid avgörandet av sådana här frågor, så kan man förutsätta att inom kommunalrepresentationerna finnes en större mognad i omdömet och större insikt i vad frågan gäller. Däremot vill jag säga att när det gäller att besvara frågan, huruvida man inom en kommun skall ha försäljningsrättighet eller ej av denna art, så tror jag, att frågan är sådan, att litet var av kommunens medlemmar kunna äga och verkligen äga i det avseendet en tillräcklig inblick i densamma och jag vågar också göra gällande — tillräcklig mognad i omdömet. Det är säkerligen ofta så, att många inom en kommunalrepresentation kunna stå mera fjärran från och vara mera främmande för vad ett ja-svar eller nej-svar betyder för medborgarnas liv och tillvaro än vad fallet är med dem som i egenskap enbart av kommunmedlemmar deltog i en omröstning härom. Tidigare har det ju också varit så, att man gentemot nykterhetsintresserade representanter både i riksdagen och kommunalrepresentationen ofta med klander sagt, att deras val varit beroende ej på deras allmänna kompetens för uppdraget utan på deras ståndpunkt i nykterhetsfrågan. Då borde man nu kunna lämna sitt erkännande åt, att man från nykterhetsintresserat håll påkallar en sådan förändring vid val inom kommunerna, att ej samma hänsyn skall behöva tagas till denna fråga hädanefter som hittills. Detta borde visa, både att

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
rande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

det tidigare talet om att man från vårt håll vill ha nykterhetsfrågan som käpphäst, som hjälpmedel, som språngbräde, att det talet varit oberättigat. Det som för oss tidigare och nu alltjämt är syftmålet, är att åstadkomma bästa möjliga nykterhetstillstånd, ett tillstånd, som vi veta kunna skapas endast därigenom, att de beslutade åtgärderna i varje särskilt fall vila på en allmän och bred folkopinion. Det är denna önskan och åsikt, som alltjämt är ledstjärnan för våra yrkanden i förevarande avseende.

Herr Antonsson uttalade en viss förundran över — och det har han även gjort tidigare, — att ej det beslut, som 1917 fattades i frågan om en ny försäljningsförfordning, hade befriat oss från behandlingen av spörsmål av denna art. Han klagade över, att man här dragit fram en »hel serie av nykterhetsfrågor». Hans erinran därom står dock ej precis i god överensstämmelse med herr Heymans ögonblicket efteråt tillkännagivna mening, att efter den reformens genomförande hade man verkligen fått lugn i frågor av denna art. Det förefaller mig, som om för dessa herrar, som kommit till samma slut, premisserna äro så olikartade och varandra så motsatta, så att man kan säga, att ståndpunkterna ej kunna vara så väl genomtänkta. För min del måste jag säga, att det icke alls är märkvärdigt, att 1917 års beslut icke kunde innebära ett verkligt slutligt avgörande, innebära befrielse från behandlingen av sådana här frågor, då den reformen i det skick, vari den då beslöts, genomdrevs av en majoritet i kammaren mot de speciella nykterhetsvännernas flertals vilja och mot deras bestämda förklaring, att det beslut, som då fattades, ingalunda i sig inneslöte någon lösning utan tvärtom i det väsentliga endast vore en skenreform. Den utveckling, som sedermera förekommit på området, det praktiska resultatet av den på så sätt genomdrivna och i sina väsentliga drag förfuskade reformen har också visat, att ett önskvärt nykterhetstillstånd ej har inträtt, utan att vi tvärtom stå inför verkliga faror på dessa områden, lika svåra nu som tidigare. Och därför, herr Antonsson, är det icke så märkvärdigt med den omtalade »serien». Den är vad som av oss förutsagts och som står i överensstämmelse med våra tidigare erinringar, att man alltjämt finge kamp i frågor av denna art. Utvecklingen själv bekräftar våra förutsägelser, under det herr Antonssons förmodanden och förhoppningar visat sig ha ingenting med verkligheten att göra.

Nu erinrar man vidare, att ett beslut i överensstämmelse med motionen, som i första hand innebär krav på utredning, men sedermera eventuellt ett beslut på grundvalen av denna utredning i överensstämmelse med motionens syfte, skulle ju i alla fall ej befria kommunerna från nykterhetsfrågorna, då ju alltjämt kvarstode frågan om det sätt, varpå försäljningsförhållandena skulle ordnas i kommunerna, då icke genom folkomröstning förbud mot sådan försäljning beslutits. Ja, det är sant, men dessa frågor äro dock sådana av mera sekundär art. Det har speciellt för nykterhetsvännerna blivit klart, att dessa jämkningar, dessa restriktioner, dessa små begränsningar, dessa olika anordningar i fråga om för-

säljningen, de äro i det stora hela sett rätt betydelselösa. Även vi ha kanske tidigare tillerkänt dem en större betydelse för utvecklingen än de i det hela hava. Det förhåller sig uppenbart så, att det är endast en klar och konsekvent genomförd förbudspolitik som verkligen kan åstadkomma en förändrad situation. Det kan naturligtvis ej utesluta, att vi med uppmärksamhet och med intresse komma att följa även det sätt, varpå frågorna om medgiven försäljning komma att ordnas inom kommunerna, men man avskiljer dock det alldeles särskilda intresset för nykterhetsrågan som inrymmes i beslut om en kommuns ställning till försäljningens vara eller icke vara. Jag tror sålunda, att både ur rent sakliga synpunkter, ur synpunkten av det önskvärda i en så mycket som möjligt lugn utveckling för kommunerna och med hänsyn jämväl till det önskvärda — ty det bör väl ändå vara något för samtliga önskvärdt att skapa bättre nykterhetsförhållanden —, tala, såvitt jag förstår, övervägande skäl för ett bifall till motionen och utskottets hemställan.

Utskottet presterar en något underlig motivering till sin kläm, men jag skall ej ingå på den saken, då slutet i allt fall är acceptabelt; man kan ju se bort från det skruvade och egendomliga resonemang, varigenom majoriteten kommit till detta resultat. Ja, som sagt, då klämman ger uttryck åt en önskan, som jag vet hyses i vida kretsar, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Friherre Fleming: Herr greve och talman, mina herrar! Jag skall icke upptaga någon diskussion här om det rent nykterhetspolitiska spørsmålet, ty — såsom jag förut sagt — en diskussion med de organiserade nykterhetsvännerna är lika fruktlös som att resonera tullpolitik med utpräglade frihandlare. Det tjänar absolut ingenting till. Men jag kan ej neka mig att säga, att jag dock med intresse märkt, att man som motiv har tagit fram, att en sådan här anordning skulle göra, att personlig duglighet och lämplighet för de kommunala uppdragen skulle komma mera till sin rätt. Det är ju av ett visst intresse att se det skälet framfört.

Det var emellertid huvudsakligen för att göra ett par repliker till den ärade talaren på Värmlandsbanken, som försvarade utskottet, som jag begärde ordet. Han sade, att alla måste väl erkänna, att det ej är bra som det är. Ja, det är ju alldeles klart, att det från hans synpunkt icke är bra som det är. Det kommer aldrig att bli bra som det är. Jag tror ej ens, om man får förbud genomfört, ty de strävanden, som oavbrutet äro så inriktade på dessa frågor, kunna aldrig bli nöjda. Sedan sade talaren, att det finnes ingen fråga, som i så hög grad upprör sinnena som denna, och att den här åtgärden skulle undanröja tvisteämnena. Ack, om jag det kunde tro! Men jag tror mig bestämt kunna påstå, att det är alldeles tvärtom. Nu tror jag, att det är tämligen lugnt, och att sinnena ej komma att uppröras för mycket, men gör

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.

(Forts.)

jag den här anordningen och kastar in det här momentet och därmed skapar anledning till en ny agitation, som föres ut i bygderna, så tror jag, att vi få in ett tvisteämne mer än förut. Det vågar jag bestämt påstå; och det är det, som gör, att jag ej alls kan vara med om den här anordningen.

Oavsett detta skäl finnes det ytterligare en sak, som jag ville göra herrarna uppmärksamma på. Herr Nilson sade, att det är ju helt enkelt fråga om en liten utredning. Ja, det är det vanliga talet, som man alltid hör: så snart det begäres en skrivelse så är det bara fråga om utredning! Herr Ekman var också inne på det, att det endast var en liten utredning. Men de tillade ej de ord, som man ofta också hör: »om och huruvida!» Det säges ej »om och huruvida», utan går riksdagen med på en sådan kläm, som utskottet föreslagit, så beslutar riksdagen, att så skall det gå till, och Kungl. Maj:t skall endast utreda, *huru* detaljerna skola ordnas. Utredningen skall ej angå frågan om det lämpar sig, utan riksdagen kommer att besluta: vi vilja ha det så och så, som motionärerna föreslå, och nu skall Kungl. Maj:t vara så god och göra den utredningen som vi vilja ha den. Det blir ett rent beslut i den vägen, och jag undrar, om ej första kammaren är rädd för det; jag hoppas, att den är det. Jag ber för min del, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr von Koch: Herr talman! Det är verkligen för mig en ganska stor överraskning, att motstånd skall riktas mot denna som jag tycker ganska förnuftiga reform. Jag trodde i alla fall, att vi hade kommit så långt i demokratisk uppfattning, att vi skulle kunna enas i detta, att frågan rörande rusdrycksförsäljningen kan överlämnas åt folket att bestämma genom en omröstning.

Jag ber att få försöka förklara för herrarna, hur jag ser den här frågan. Det är nämligen så, att nykterhetsfrågan onekligen intar en särställning gentemot många andra frågor. Nästan var och en har bildat sig en uppfattning i denna fråga antingen så, att man kommit till den bestämda uppfattningen, att rusdryckerna äro ett oerhört ont för människorna i allmänhet — och det anse sålunda de energiska förbudsivrarna — eller så, att man tvärtom anser alkoholen vara ett glädjemedel, så att man därför bör behålla den till människornas trevnad och lycka. Det kan ej heller nekas, att det vanligen är en mycket prononcerad uppfattning, som gör sig gällande i detta hänseende. Snart sagt vem som helst anser sig vara icke blott mycket intresserad av denna fråga utan även sakkunnig, och det gör, att då det är fråga om att välja personer till en kommunal representation, så går det alltför lätt så, att denna synpunkt, nykterhetsfrågan, får bli den bestämmande vid valet av kandidater och sedermera även vid själva valet av ledamöter. Detta har på många håll visat sig vara synnerligen olyckligt. Emellertid borde väl både antiförbudsvänner och förbudsvänner kunna enas därom, att det finnes *andra* viktiga frågor än nykterhetsfrågorna; och när det gäller något så viktigt som

att välja representanter till kommunalförsamlingarna, då måste man taga hänsyn till dessa andra frågor. Det kan ju även hända, att dessa andra frågor för ögonblicket äro mycket mera dominerande, men detta glömmar man bort, när nykterhetsfrågan kommer med i spelet, och därför vill jag säga, att jag tror, att det skulle vara av en ofantlig nytta för det kommunala livet över huvud, om man kunde så att säga avskilja dessa frågor och låta dem behandlas särskilt i egen ordning. Jag tror, att det skulle leda till, att man finge tillfälle att välja bättre representanter än vad man nu i allmänhet gör.

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
äranden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Här har nu från några talares sida, herr Antonsson och min ärade sidokamrat herr Heyman, målats mycket mörka och skräckingivande taylor över vad det skulle innebära, om man ginge med på motionärernas förslag. Herr Andersson sade, att det skulle kosta mycket pengar, det skulle bli förenat med en skrånande agitation från pressens sida och från plattformarna, det skulle bedrivas ett mullvadsarbete, det skulle skapa misshälligheter mellan gamla vänner, och han uttalade till slut den förhoppningen, att demokratin i denna kammare skulle vara så beskaffad, att den skulle avslå förslaget. Ja, mina herrar, ha vi ej kommit så långt, att vi äro immuna för dessa skräckmålningar? Tanken på det här omröstningsinstitutet för dessa nykterhetsfrågor har ju slagit igenom i hela världen. Det har ju rekommenderats från de mest olika håll såsom varande ett förnuftigt och lämpligt sätt att behandla dessa nykterhetsfrågor, och jag tror därför det är fruktlost, när man söker inbilla oss, att det skulle välla så ofantliga svårigheter och så stora olyckor som herr Antonsson antydde.

Herr Heyman tycktes göra gällande, att han levde i ett lyckligt samhälle, där inga nykterhetsstrider förekomma, och han fruktade, att om den här reformen genomfördes, så skulle det bli ett slut på detta idealiska paradistillstånd. Jag tror ej, att jag kan giva honom någon förhoppning att den nuvarande friden skall fortvara även om denna reform ej genomföres. Nykterhetsfrågan kommer på det ena eller andra sättet att skapa strid, motsättning och svårigheter. Livet är ju en strid, och vi få ej tänka oss, att i en fråga, som så livligt intresserar personer i olika läger, det skall bli annat än strid i det avseendet; men det är klokare och riktigare att förlägga den striden dit, som motionen och utskottet föreslagit, och ur denna synpunkt, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Boman: Herr greve och talman! Den motion, som nu föreligger till behandling, förekom även förra året och från samma håll, men jag kan ej underlåta att anmärka, att den förra året var, om jag får använda uttrycket, ärligare framställd. Då angav den syftet. Då stod det nämligen det, att denna omröstning skulle äga rum, endast när stadsfullmäktige eller kommunalstämmorna hade beslutit, att inom kommunen detaljhandel med brännvin skulle få äga rum. Meningen var sålunda att försvåra eller förebygga

Om sättet för tillkomsten av försäljning av spirituösa drycker. Syftet är ju fullt lovligt och fullt begripligt hos den som anser, att varje försäljning av dessa varor är av ondo. Detta mitt konstaterande innebär icke något klander, jag vill endast framhålla, att jag tror, att detta även nu måste anses vara huvudsyftet med framställningen.

Nu säger en talare på Gävleborgsbänken, att en dylik omröstning är behöflig, om man vill få fram vad som är den verkliga folkmeningen, och han pekar på att riksdagens båda kamrar nu äro tillkomna efter val, grundade på allmän rösträtt och att därför denna kammare borde fatta samma beslut i frågan som andra kammaren. Men det är väl dock att märka, att det finnes åtskilliga valbestämmelser, som kunna göra att kamrarnas sammansättning och även uppfattning blir olika, dels bostadsbandet, dels den högre ålder och den större erfarenhet, som man har att räkna på i denna kammare.

Samme talare sade, att nykterhetsvännerna önska ingenting annat än bästa möjliga resultat, och detta ernås om ett beslut i frågan vilar på en fast folkmening. Jag vill då icke underlåta att anmärka, att denna motion enligt motiveringden, om den blir bifallen, innebär icke endast, såsom herr vice ordföranden i utskottet här påpekat, att det skall avlåtas en skrivelse med begäran att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huru en dylik folkomröstning skall verkställas, utan den föreskriver också någonting annat. Den föreskriver nämligen detaljer härom. Ser man på sid. 5 så uttalas det, att »om vid sådan omröstning majoriteten av de röstande avstyrka upplåtande av rättigheter, varom nu är fråga, förfaller saken». Det står »majoriteten av de röstande». Om man icke får upp ett mycket avsevärt antal röstande, så får man icke något uttryck för vad som är folkmeningen, och jag tror, att här bakom döljer sig den förhoppningen, att förbudsvännerna med sin kraftigare organisation skola få majoritet bland *de röstande*, även om resultatet icke hade blivit detsamma, för den händelse man hade uppställt den fordran, att man skulle vinna majoritet bland *de röstberättigande*, vilket är något helt annat. Det är icke något klander, ty det är fullt begripligt, att den som anser, att varje försäljning av dessa drycker är av ondo, måste komma till det resultat, att man har rättighet att söka på alla sätt eftersträva sitt mål. Men den som hyser den tanken, att dessa drycker, om försäljningen av desamma ordnas på ett förnuftigt sätt, ingalunda behöva medföra någon sådan skada, att de böra förbjudas, måste ju vara motståndare till en sådan reform.

Allt vad här talats om, att det är detaljfrågor, som kommunalrepresentationen skulle få behålla kvar, att besluta om ifall en dylik folkomröstning anordnades, har ju i viss mån redan blivit behörigen belyst av andra talare. Men jag vill understryka, att det dock icke är några sådana obetydligheter det gäller, ty det finnes vissa kommuner, där stadsfullmäktige ha bestämt ett betydligt minskat kvantum, som tillåtes till försäljning på motbok

än lagen medger. Det finnes stadsfullmäktige, som fordra erlagd skatt till stat och kommun som villkor för att kunna erhålla motbok, och jag tror att dessa specialbestämmelser skattas ganska högt av de organiserade nykterhetsvännerna. I varje fall göra de sig mycken möda för att driva fram dem.

Med den uppfattning jag sålunda uttalat tillåter jag mig, herr greve och talman, att yrka bifall till den vid betänkanDET fogade reservationen.

*Om sätet för
kommuns
medberkan vid
avgörande av
ärenden rör-
rande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)*

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Herr Fleming hade den synpunkten, att som förhållandena nu voro ordnade, så är det ganska lugnt och bra i fråga om förbudsfrågan ute i kommunerna. Jag får säga, att vid varje val till kommunalfullmäktige och vid varje val till stadsfullmäktige så är det visst icke lugnt, utan då spelar denna fråga en synnerligen framträdande roll och måste så göra. Den måste så göra, så länge vi här i landet — och det hoppas jag skall vara fallet allit framgent med en alltmera växande majoritet — anse förbudsfrågan av den sociala betydelse, att det skulle för samhället betyda en mycket stor lyftning, om förbudsfrågan ginge igenom även i sin lokala form. Så länge som den stämningen är bärande för stora grupper i vårt land, måste följaktligen vi nykterister vid de kommunala valen taga vad herrarna behaga kalla »obehöriga hänsyn» vid väljandet av våra representanter, ty det är ju alldeles tydligt, att med den övertygelsen blir vår ställning till kandidaterna vid fullmäktigevalen i synnerligen hög grad beroende av vad vi veta vara deras ståndpunkt i fråga om beviljande av rättigheter eller ej.

Vad man genom detta förslag skulle få konstaterat, vore, om man i kommunerna hade folkmeningen för det lokala förbudet eller ej. Det kan jag icke se, att vi få konstaterat på något annat sätt, såvida vi icke skulle göra det som herr Fleming tydligen på det allra skarpaste opponerade sig emot, nämligen göra vår ställning till kandidaterna helt beroende av deras ståndpunkt i nykterhetsfrågan. Men så vitt jag kan se, är hela sjukan den hos motståndarna till detta förslag, att de icke vilja ha konstaterat, var folkmeningen ligger i fråga om det kommunala förbudet. De vilja icke ha denna folkmening konstaterad, lika litet som de vilja ha den respekterad. Något annat skäl kan icke ligga här bakom.

Det är visserligen sant, att i de kommuner, där lokalt veto icke blir genomfört, förekomma en hel del nykterhetsfrågor hos de kommunala representationerna; men det är redan påvisat, att dessa frågor icke äro av den stora betydelse för folkets allmänna stämning i förhållande till nykterhetsfrågan, som frågan, om utskänkning och utminuterung skall tillåtas eller ej. På sin höjd kunde den synpunkten vara bestämmande för de stora städernas representanter; men vårt land består dock icke huvudsakligen av stora städer.

Herr Boman anmärkte, att folkmeningen icke kunde bliva konstaterad på detta sätt, därför att vi icke ville sätta upp något

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rörande
handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

annat villkor än majoriteten av de röstande. Jag skall be att få fråga herr Boman en sak: skulle herr Boman gå med på denna åtgärds vidtagande under sådan förutsättning, att det bleve de röstberättigades majoritet, som finge avgörandet i sin hand? Jag anser, att den saken icke ligger utanför en blivande utredning, och då har herr Boman sin rättighet att gå den vägen för att vara säker på att det är en verklig stadgad folkmening, som ligger bakom ett sådant krav som detta. Åtminstone föreställer jag mig, att utredningen icke bör omfatta endast frågan om enkel majoritet bland de röstande. Utredningen måste naturnödvändigt, såvitt jag kan se, gå så pass långt, att herr Bomans invändning här saknar all betydelse.

På grund av att detta sätt är det enda, som kan åstadkomma ett konstaterande av folkmeningen i nykterhetsfrågan och ett respekterande av den, samtidigt som det befriar vårt kommunala liv vid fullmäktigevalen från hänsyntagande enbart till denna fråga, ber jag således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Östberg: Herr greve och talman, mina herrar! Som en föregående talare redan erinrat, har frågan om nykterhetspolitiken ofta varit före i denna kammare, och frågan om lokalt veto och totalförbud har ju också dryftats. För min del har jag då uttalat, att jag kan förstå totalförbudet men att jag har mera svårt att fatta det principiellt berättigade i det lokala vetot.

Nu ha vi hört av talare från nykterhethshället, att den reform, som blev vidtagen, och den lagstiftning, varunder vi nu leva, icke tillfredsställer dem, och det är helt naturligt. Men det är också lika naturligt, att vad de sträva efter, är ett totalförbud, och att detta vad nu föreslås skulle vara ett stadium på vägen till totalförbudet. Livet är en strid är här sagt, och särskilt från nykterhetsvännernas sida vet man, att striden alltid kommer att föras, och man vet vad deras slutmål är.

Nu vill man på en liten omväg här få in det lokala vetot, som förut icke har vunnit kammarens bifall. Man säger, att kommunalrepresentationen med alla sina förtjänster dock icke kan vara så lämplig i dessa frågor. Men, mina herrar, kan man då inte draga samma slutsats rörande riksrepresentationen? Äro nu nykterhetsfrågorna av den omfattande beskaffenhet, att de endast böra avgöras genom folkomröstning, bör detta naturligtvis också gälla riksdagens behandling, ty det är icke allenast vid stadsfullmäktigevalen, som nykterhetsfrågan inverkar, utan i hög grad också vid riksdagsmannavalen, och man kan säga, att riksdagen har andra, viktigare saker att behandla, så att nykterhetsfrågan icke alls, såsom nu ofta sker, bör vara avgörande vid valen, lika litet som när det gäller stadsfullmäktige. Underkänner man representationens betydelse i det ena fallet, ledes man naturligtvis konsekvent till att underkänna representationens betydelse även i det andra fallet.

Jag tror icke, att man har skäl — framför allt efter de nuvarande valrättsbestämmelserna — att underkänna kommunalrepresentationens befogenhet och förmåga att nöjaktigt behandla de nykterhetsfrågor, som det tillhör kommunen att behandla. Det har icke heller så mycket riktats anmärkningar mot dess kompetens, men man menar, att stadsfullmäktigevalen skulle förtryckas genom att nykterhetsfrågan finge utöva ett obehörigt inflytande. Men tro verkligen icke herrarna, som driva den satsen, att om vi komma till den kommunala omröstningen och då vissa personer komma att spela en framträdande roll vid genomförandet av inskränkningar, som från andra hållet anses obehöriga, man vid stadsfullmäktigevalen skulle vilja just av den anledningen utesluta dessa personer från stadsfullmäktige.

*Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rörande
handelen
med
rusdrycker.*

(Forts.)

Så enkelt kan man väl icke gå till väga, att man säger, att kommunalrepresentationen skulle vinna i kraft genom att man avkopplar vissa frågor därifrån. Om jag tar t. ex. torghandelsfrågan i Stockholm, har den varit föremål för mycket livliga meningsutbyten och berör den stora allmänheten rätt mycket, även om den icke är av den vikt som nykterhetsfrågan. Kan man då säga, att den bör avgöras genom folkomröstning i kommunen, så att man slipper ifrån att låta stadsfullmäktige behandla denna sak, som skulle hava en obehörig inverkan på stadsfullmäktigevalen? Jag tror icke, att man på det sättet kan dela upp saker, som skola behandlas i den ordning kommunalförfattningarna föreskriva.

Jag är visserligen den förste att beklaga, om vid stadsfullmäktigevalen inflytelser göra sig gällande, vilka utesluta en person på grund av hans åsikter i vissa frågor. Men jag tror icke, att det nu föreslagna botemedlet på något sätt kommer att minska den animositet, som av nykterhetsfrågan kan uppstå, utan tvärtom skärpa den. Jag tror således att, när herrarna vilja sörja för att icke nykterhetsfrågan skall få ett obehörigt inflytande på stadsfullmäktigevalen, herrarna komma att förvärra saken i stället, ty oviljan på den andra sidan mot vissa personer kommer att bli så mycket större efter ett genomförande av detta veto.

Jag kan sålunda icke se, att detta förslag med hänsyn till våra nuvarande kommunala förhållanden är lämpligt eller erforderligt; och jag tror icke heller, att det avsedda målet kommer att vinnas. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr Nilson, Karl August: Herr talman! Det är naturligtvis icke min mening att fortsätta diskussionen i denna fråga i egentlig mening, ty skälen för och emot ha varit framlagda. Jag begärde ordet huvudsakligast med anledning av den ärade utskottsledamotens — herr Bomans — yttrande, då han sade, att förra årets motion var ärligare än detta årets. Jag vill bara erinra herr Bomans om att, såsom han redan vet, motionen i år ju allenast inne-

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

bär, att man upptagit förra årets bevillningsutskotts förslag. Motionärerna ha alltså, med bortseende från sin egen önskan om ett direkt initiativ, helt enkelt underordnat sig vad bevillningsutskottets majoritet i fjol önskade, nämligen att det måtte bliva en utredning. Att då säga, att det icke är lika ärligt att gå den väg, som utskottet föreslagit, tycker jag därför är litet hårt mot motionärerna, och jag har velat taga deras parti i denna del, då jag är förvissad om att deras ståndpunkt är precis densamma i år som förra året, men att de valt den väg, som utskottet anvisat, då de naturligtvis funnit, att den varit lämpligare, allra helst som man då skulle kunnat vänta sig, att utskottet i sin helhet kunnat rent av förmås att vara med om den utredning varom här är fråga.

Jag kan dock icke underlåta att i det sammanhanget peka på att, då man här gör gällande, att — jag kommer till samma uttryck som jag använde en gång förut — det är bra som det är, d. v. s. att representationen är ett fullödigt uttryck för förhållandet i kommunen, så gör man sig nog skyldig till ett förbiseende, ty alla känna ju väl till att nykterhetsintresset följer alldeles icke de politiska gruppuppdelningarna i övrigt. Inom alla partier, inom högerpartierna såväl som inom vänsterpartierna, finnas ju nykterhetsintresserade individer, men deras mening kommer aldrig i samma grad till uttryck vid valen till en representation, ty i somliga fall blir det ett undertryckande av nykterhetsfolkets mening, i andra fall gör sig denna rent av oproportionerligt starkt gällande, så att de få flera representanter än de skulle ha. Det synes mig därför, som om det från denna synpunkt skulle vara fullständigt nödvändigt, att man överflyttar denna fråga till ett annat forum. Man kan väl ändå icke bestrida, att detta andra forum har en befogenhet på helt annat sätt än vad herr Östberg ville påstå, då han sade, att om man vill underkänna den kommunala representationen, så måste man också underkänna landets representation, riksdagen. Det är väl ändå någon skillnad. Här är det fråga om en lagstiftande församling. I det kommunala livet är det ju alldeles icke fråga om några lagstiftande församlingar, utan det är fråga om ett tillämpande av de förefintliga lagarna. Men, herr Östberg, jag skulle ingenting ha emot, att även hela denna fråga bleve hänvisad till referendum, det erkänner jag, men jag kan icke giva det samma betydelse, som när det gäller de kommunala förhållandena.

Vad utskottets ärade vice ordförande, friherre Fleming, framhöll, att det fortfarande skulle bliva en oupphörlig agitation, har ju redan blivit tillbakavisat, och hans fråga, varför man icke nu också använder orden »om och huru» denna åtgärd skall vidtagas, vill jag besvara med att hänvisa till klämman i utskottets förslag, som talar om »i vilken utsträckning denna fråga må komma under omröstning». Det blir väl nära nog samma sak, och jag hoppas att den utredning, som må komma till stånd, giver de nödiga direktiven, om och i vilken mån, i vilken grad det är lämpligt och för landet nyttigt.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr talman! Min meningsfrände uttryckte nyss den åsikten, att herr Boman uttalade en hård dom över motionärerna. Jag vill i stället säga, att hans uttalande är ett hårt omdöme om bevillningsutskottet. Ty det förhåller sig så, att i fjol framlade vi ett förslag till omröstningsfrågans lösning. Då omformades det av utskottet. Nu ha vi i år upptagit bevillningsutskottets i fjol framlagda förslag, men då säger den ärade ledamoten av bevillningsutskottet, att vi äro inne på mindre ärliga vägar. Jag trodde icke, att en anslutning till bevillningsutskottets förslag skulle innebära en sådan fara.

Om sättet för kommunens medverkan vid avgörande av ärenden rörande handel med rusdrycker.

(Forts.)

Samme talare sade också, att det icke alls var säkert, att majoriteten av de röstande inom en kommun vore ett uttryck för den verkliga opinionen. Ja, jag vill säga, att jag icke vet något annat sätt att utröna opinionen än att lämna frihet för en var att deltaga i omröstning och att utgå ifrån att majoriteten av de röstande representera opinionen. Kan den ärade talaren hitta på något annat sätt att utröna den allmänna meningen, skall jag vara med om att acceptera det, om jag finner det förnuftigt. Vad som är säkert är, att minoriteten icke representerar opinionen i kommunen. Om åter den ärade talaren önskar, att utredningen skulle giva till resultat, att röstplikt införes på denna punkt, har jag för min del ingenting emot den saken.

Den ärade talaren sade också, att om man ordnar försäljningen av dessa varor på ett förnuftigt sätt, skulle de icke längre medföra någon skada. Jag skall be att få fråga honom, huruvida försäljningen av dessa varor i Göteborg nu är ordnad på ett förnuftigt sätt eller icke? Vad jag faktiskt vet är, att de där åstadkomma oerhörd skada. Jag kan återgiva den i siffror, och jag kan belysa det på annat sätt. Den ärade talaren må nu själv som ledamot i den församling, som haft att besluta om försäljningens ordnande i Göteborg giva ett svar på frågan, huruvida man där ordnat densamma på ett förnuftigt sätt eller ej.

Herr Östberg på Stockholmsbanken sade, att det var på en omväg, som vi nu försökte få vårt gamla krav genomfört. Det är visst ingen omväg. Det är precis samma väg, samma yrkanden, samma framställningar, samma anvisningar, samma öppna väg, som vi ständigt följt för lösningen av denna fråga. Han sade också, att om man vill, att det skall bli omröstning för kommunens vidkommande, så fordrar konsekvensen, att man inför sådan för hela landets del, ty vad som gäller i det ena fallet, bör gälla i det andra. Ja, herr Östberg, det dröjer nog icke länge, innan vi stå inför ett sådant steg. Jag trodde att alla på detta område något sänär initierade visste, att i programmet också ingår riksomröstning för att utröna opinionen i riket, på samma sätt som det här föreslås för kommunen. Jag trodde icke, att herr Östberg var okunnig om den saken.

Jag måste säga, att jag ibland då jag hört herr Östberg, förvånat mig över att en så skicklig talare kommer till så underliga resultat ur logisk synpunkt. Det förefaller mig ibland, som om

Om sättet för
kommuns
medverkan vid
avgörande av
ärenden rör-
ande handel
med
rusdrycker.
(Forts.)

han talar fortare än han tänker. Så också denna gång. Den ärade talaren sade nämligen till sist, att ett bifall här skulle ytterligare skärpa nykterhetssyapunkternas betydelse vid valen av kommunalrepresentanter i stället för att minska dem. Kan det vara en förnuftig konklusion att om man avför från representationens arbetsprogram den viktigaste delen av ett visst område, det skall ha till resultat, att man skärper kraven på representanterna i samma avseende. Det förefaller mig vara ett sätt att draga slutsatser, som är för mig alldeles obegripligt.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Boman: Herr greve och talman! Endast några få ord gentemot den siste talaren.

Jag kan ingalunda mäta mig med honom i fråga om skicklighet att vända bort en motståndares anförande. Men jag tror, att vad jag sade förra gången angående motionärernas syfte ingalunda var, vad han lade in i orden. Jag sade, att förra årets framställning ärligare angav det syfte, till vilket motionärerna ville komma, nämligen en inskränkning i försäljningen. Jag frågar: Finns det något kränkande i det?

Så yttrades det vidare, att man icke yrkat annat än vad bevillningsutskottet i fjol uttalade sig för. Jag har intet ansvar för bevillningsutskottets utlåtande i den del det tillstyrkte ett sådant förslag vare sig i år eller i fjol. Jag var reservant i fjol liksom i år, och således kan icke det läggas mig till last.

Vidare frågade talaren, om jag anser, att rusdrycksförsäljningen i Göteborg är förnuftigt ordnad. Det är så många faktorer, som spela in på rusdrycksförsäljningens nuvarande läge, bland annat alla de restriktioner, som framkallat en lönnbränning, vilken förut var alldeles okänd, och vars stora betydelse jag nog tror, att den siste ärade talaren känner till.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställen godkänna den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 och godkänner den vid betänkandet fogade reservationen,
röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, varefter och sedan en voteringsedel blivit undantagen och förseglad samt de övriga öppnats, rösterna befunnos hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 59;

Till följd härav öppnades den förseglade sedeln, och då denna befanns innehålla ett nej, hade kammaren fattat beslut i överensstämmelse med nej-propositionen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 28, angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd.

Punkten 1.

I en inom kammaren av herr *Jansson* i Edsbäcken väckt motion, nr 29, hade hemställts, att riksdagen måtte bevilja änkan *Karolina Eriksson* ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med år 1918.

Årligt understöd åt änkan Karolina Eriksson.

Utskottet hade i nu föredragna punkt av angiven orsak hemställt, att förevarande motion II: 29 ej måtte av riksdagen bifallas.

Herr *Hellberg*: Jag skall tillåta mig, herr talman, att lägga ett ord till förmån för motionen i denna punkt.

Det gäller en liten pension till änkan efter en lantbrevbärare, som sedan han i 15 år för en mycket klen betalning tjänstgjort på linjen *Molkom—Gaperud* under en mycket kall vinterdag blev förkyld och dog av denna förkylning. Änkans framställning om pension har i själva verket funnit understöd av vederbörande i posten. Postdirektionen säger, att den håller före, att änkans uppgifter om anledningen till mannens död äro med verkliga förhållandet överensstämmande och vitsordar, att han på ett pliktroget sätt fullgjort sina åligganden, varför den anser, att den kan anbefalla framställningen till det avseende kungl. generalpoststyrelsen må finna förhållandet föranleda. Generalpoststyrelsen säger, att den på grund av gällande bestämmelser icke kunnat utanordna understöd, men meddelar änkan, att det synes lämpligt, att — som orden falla — »ni söker förmå någon av ortens riksdagsmän, att genom motion i riksdagen utverka understöd». Det är en sådan motion, som nu framlagts. Den har som synes avstyrkts av ut-

*Ärligt
understöd åt
änkan Karo-
lina Eriksson.*
(Forts.)

skottet, men jag vill meddela, att den i andra kammaren har bifallits utan votering.

Jag tillåter mig också, herr talman, på grund av vad jag nu anfört, att få yrka bifall till densamma.

Herr Wickman: Herr talman, mina herrar! Det är i detta fall som i många andra ömhetshänsyn, som göra sig gällande, men såväl utskottet som generalpoststyrelsen har måst följa de principer, som ha varit gällande i sådana fall, och någon grund för beviljandet av denna pension har utskottet icke funnit föreligga, vilket föranlett detsamma att yrka avslag. Jag hemställer därför herr greve och talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilson, Karl August: Jag vill gentemot den siste ärade talaren säga, att det ju är tämligen vanligt att dessa pensions- och ersättningsfrågor behandlas på ett helt annat sätt än efter absolut strikta grunder, och bankoutskottet har ju den ena gången efter den andra kommit med förslag, vari man antingen gått ut ifrån behovsprincipen eller i övrigt tagit hänsyn till förhanden varande förhållanden. Här föreligger verkligen ett sådant fall, att man måste säga sig, att ömmande skäl tala för att riksdagen bör frångå den strikta normen för ersättningsars beviljande och i stället låta sitt goda hjärta tala.

Jag yrkar, herr talman, att första kammaren måtte godtaga det nyss av herr Hellberg framförda förslaget om att i likhet med andra kammaren bifalla motionen.

Herr Wickman: Det är ju mycket vackert att som dessa talare uppträda till förmån för en fattig änka. Jag hyser samma känslor som de, men utskottet måste hävda den princip, som ligger till grund för dess beslut i frågor av denna beskaffenhet. Den siste ärade talaren har ju själv suttit i utskottet några år, och haft samma svårighet att kämpa med, när dylika framställningar ha gjorts. Men konsekvensen av ett beslut om pension i detta fall, blir, att det oavbrutet kommer enskilda motionärer, som motionera, där ingen grund finnes för beviljande av understöd. Och vart skall då detta leda hän? Resultatet blir, att man måste lämna fältet öppet och icke alls taga någon hänsyn till statens möjlighet att lämna pensioner och understöd.

Innan den frågan blir fullständigt klarlagd, anser jag fortfarande att det är omöjligt för utskottet att gå på dessa linjer; och giva vi i dag, så är det ett prejudikat för nästa år. Herr Nilson känner lika bra som jag de svårigheter, som utskottet ständigt haft att kämpa mot i dessa frågor rörande små pensioner. Jag skulle vara den förste att gå med på förslaget, under förutsättning att vi hade möjlighet att i fortsättningen taga konsekvenserna därav. Det går icke, och jag vidhåller därför mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de

yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

*Arligt
understöd åt
änkan Kar-
lina Eriksson.
(Forts.)*

Punkterna 2—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 29, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkterna 12—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Utskottets hemställan bifölls, och dess anmälan rörande stockmakaren Per Adolf Johansson lades till handlingarna.

Punkterna 18—28.

Vad utskottet hemställt bifölls

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid tullverket, dels ock tilläggspension åt överinspektoren J. H. Lindquist.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Med tillstyrkande av bifall till en av Kungl. Maj:t i proposition

*Tilläggs-
pension åt
överinspek-
toren J. H.
Lindquist.*

Tilläggs-
pension åt
överinspek-
toren J. H.
Lindquist.
(Forts.)

nr 166 gjord framställning hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att överinspektoren vid packhusinspektionen i Göteborg, Johan Henrik Lindquist finge vid avgång från sin innevarande tjänst komma i åtnjutande av en årlig tilläggspension å ettusen kronor, att utgå från det i tullverkets utgiftsstaten upptagna förslagsanslaget till pensionsstaten för avskedade tjänst innehavare.

I avgiven reservation hade herr *Lindley* anfört:

»Enär Lindquist, vilken kvarstår å gammal stat, icke författningens enligt är berättigad till högre pension än 4,000 kronor och enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen sådana omständigheter icke föreligga, vilka böra föranleda att åt Lindquist bereda någon särskild förmån framför andra med honom uti ifrågavarande avseende likställda tjänst innehavare, har jag ansett mig böra yrka avslag å Kungl. Maj:ts förslag.»

Herr *Lindley*: Herr vice talman, mina herrar! Jag har icke kunnat följa den hastiga omsvängning inom utskottet från enhälligt avslagsyrkande till enhälligt bifall på denna punkt. Jag finner det nämligen mycket osmakligt, när en överårig tjänsteman, som på grund av numera uttrangerade bestämmelser icke kan tvingas att lämna sin befattning, som han uppenbart icke kan sköta på nöjaktigt sätt, såsom villkor för sitt avskedstagande begär att få en större pension än den som han enligt gällande stat är berättigad till. Personen i fråga står nämligen kvar, på 1904 års stat, och vid 1910 års tullstats införande stannade han kvar på 1904 års stat.

Statskontoret säger i detta hänseende som följer:

»Väl är statskontoret av den uppfattning, att den omständigheten, att överinspektoren Lindquist den 14 december 1910 uppnått 70 års ålder, icke bort utgöra hinder för honom att ingå på den nya stat för tullverket, som trädde i tillämpning vid ingången av år 1911; men någon ekonomisk fördel skulle inträde på den nya staten knappast kunna anses hava för honom medfört, enär han då blivit underkastad bestämmelserna i den civila pensionslagen med därav följande skyldighet att omedelbart efter ingången av år 1911 från tjänsten avgå. Visserligen skulle pensionen för honom i sådant fall hava blivit 5,000 kronor, men nu har han i stället fått kvarstå i tjänst med avlöning å tillhoppa 8,000 kronor årligen. På grund härav vill det nog synas statskontoret i någon mån tvevelaktigt, huruvida skäl kunna anses föreligga att bereda någon förhöjning av den pension å 4,000 kronor årligen, som nu lär honom tillkomma vid avgång från tjänsten. Med hänsyn emellertid till föreliggande omständigheter vill statskontoret icke motsätta sig, att en tilläggspension beredes överinspektoren Lindquist till belopp av 1,000 kronor, varigenom sammanlagda pensionsbeloppet skulle komma att motsvara vad han ägt i pension bekomma, om han inträtt å förenämnda stat. Tilläggspensionen synes lämpligen böra med riksdagens medgivande anvisas att utgå av det i tullverkets utgiftsstaten upptagna förslagsanslaget till pensionsstaten för avskedade tjänst innehavare.

Att såsom överinspektoren Lindquist begärt med hänsyn till nu rådande dyrtid bevilja en vida högre tilläggs pension, synes icke böra ifrågakomma, då av sådan anledning tillsvi vidare utgår dyrtidstillägg till pensionärer.»

Just på grundvalen av en gammal utrangerad bestämmelse anser Lindquist sig ha rättighet att stanna kvar huru länge som helst, och detta i trots av att han är 80 år gammal. Vi känna hurudana förhållandena vid Göteborgs tullverk ha utvecklats; de ha blivit nästan en visa för hela landet, och det har påvisats en massa felaktigheter, som vittna om, att man där icke har den kraft i spetsen, som är nödvändig. Vi känna till det gamla uttrycket, att statstjänstemän ha rättighet att stanna kvar i tjänsten, så länge de kunna tugga gröt. Huru han i egenskap av överinspektör vid packhusinspektionen betraktat dessa ting, framgår av ett mycket eklatant exempel. Han lät nämligen införa i stadgandena för packhuskarlarna flera bestämmelser, av vilka en är särdeles typisk. I § 14 av detta reglemente stipuleras nämligen följande: »Ordinarie packhuskarl, vilken av skäl, som av packhusinspektoren prövas giltiga, blivit från sin befattning entledigad, vare ej till pension eller understöd berättigad.»

Om ifrågavarande överinspektör vid packhusinspektionen skulle anse det lämpligt att avskeda en person där nere, har han alltså rättighet att samtidigt frånhända denna person hans pension. Men det blir ett helt annat ljud i pipan, då det gäller honom själv, då anser han sig ha rättighet att stanna kvar huru länge som helst. Visserligen kan det för Göteborgs vidkommande vara ett mycket viktigt önskemål att få bort ifrågavarande chef och få dit någon yngre och mera kompetent person på denna plats, och att man därför skulle göra dem en mycket stor tjänst genom att bifalla generaltullstyrelsens och Kungl. Maj:ts yrkande. Men jag fruktar emellertid, att man köper denna lätnad alltför dyrt. Det säges visserligen här, att detta icke skulle ha några stora principiella följder; men jag förmenar, att det ovillkorligen måste medföra en hel del principiella följder, ty kan det konstateras, att tjänstemän genom att envist stå kvar på en gammal lönestat, där de ej äro förpliktade att avgå vid en viss ålder, på detta sätt propa sig till för-månen att få stanna kvar och uppbära den ordinarie lön, som tillkommer dem, huru länge de behaga, är det en mycket farlig princip, som man slår in på, om man icke här reagerar mot ett sådant sätt att uppfatta sitt ämbetsmannansvar.

Men det är också en annan synpunkt härvidlag, som jag tror att de ärade utskottsledamöterna icke så mycket tänkt på. Det är en princip, som sannerligen är ganska farlig i sina konsekvenser, ty vad är det nu i själva verket för åtgärd, som bemäde person har benyttat sig av? Det är ingenting annat än obstruktion, eller »Ca Canny» om vi skola begagna oss av det språk som vara vänner till vänster på det fackliga området använda sig utav. Det är ju givet, att dessa personer icke skola vara sena att åberopa fallet som ett mycket eklatant föregångsexempel, om statens tjän-

*Tilläggs-
pension åt
överinspek-
toren J. H.
Lindquist.*

(Forts.)

*Tilläggs-
pension åt
överinspek-
tören J. H.
Lindquist.
(Ports.)*

stemän tillämpa sådana principer och tvinga riksdagen att kapitulera för deras anspråk samt bevilja dem högre pension än vad som rätteligen tillkommer dem för att de skola avgå. Jag tror att det är den allra farligaste principen, som vi här slå in på genom att bevilja den ifrågavarande tilläggs-pensionen; och det är därför, herr vice talman, som jag anser, att det är nödvändigt att yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Wickman: Herr talman, mina herrar! Det är ju förhållanden, som här föreligga, över vilka varken riksdagen eller bankoutskottet ej heller generaltullstyrelsen kan råda. Det är klart, att en tjänsteman, som är antagen och kvarstår på gammal stat, icke kan avskedas från sin tjänst, så länge han nöjaktigt fullgör densamma. Det har ju varit så, att klagomål ha framställts på platsen, d. v. s. icke mot tjänstemannen i fråga för oduglighet eller försumlighet i tjänsten, ty det har ju konstaterats från generaltullstyrelsen och även från Göteborg, att så icke har varit förhållandet. Hans initiativkraft är naturligtvis mer eller mindre borta vid 80 års ålder, men det har samstämmigt från olika håll såväl från generaltullstyrelsen som från Göteborg intygats, att denne 80 års man är pigg som en mört. Följaktligen kan det icke läggas honom till last någon försumlighet i tjänsten. Då han sålunda står kvar på gammal stat och är i besittning av sådan vigör, att han kan sköta tjänsten, är det honom förunnat att behålla den; och det kan icke begäras, att han helt enkelt skall avsättas, så länge icke något fel föreligger, och han sköter sin tjänst på det sätt, som han hittills gjort. Detta har varit orsaken till att generaltullstyrelsen vänt sig till regeringen med begäran om ett förslag till riksdagen om en fyllnadspension, som kan tillfredsställa överinspektören, så att han blir villig att lämna sin tjänst. Nu har han gått med på att träda tillbaka, om han får ettusen kronors ökning i den pension, som eljest skulle tillkomma honom. Då är det enligt mitt förmenande och efter utskottets uppfattning riktigare och låt oss säga billigare att bevilja honom denna pension, än om mannen stannar kvar i tjänsten ännu fyra å fem år. Den uppfattningen har uttalats från Göteborg, att han helt säkert kan göra det, och i så fall blir det offantligt mycket dyrare för staten än om riksdagen bifaller det förslag, som Kungl. Maj:t och utskottet hava framlagt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt föreliggande yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i nu ifrågavarande punkt hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av väckt motion om gratifikation åt vaktmästaren hos riksdagens andra kammare Edvard Harder Anderssons änka; och

nr 32, angående försäljning av och prenumeration å riksdagstrycket från och med år 1921.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, punkt 6.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat för vissa byggnadsarbeten vid statens skogsskolor;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av 1919 års avkastning av statens hästavelsfond;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ökade kostnader för dagtraktamenten under år 1920 för vissa under jordbruksdepartementet hörande statsinstitutioner och tjänstemän;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal om inköp av brännstovv för statens räkning; och

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneroglering för länsveterinärer jämte två i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden m. m., jämte två i ämnet väckta motioner.

Om ändrade villkor för täckdikningslån.

I detta utlåtande hade utskottet på åberopade grunder hemställt:

1) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 151, och med avslag å motionen nr 343, i andra kammaren, av herr *Bergström* i Bäckland,

dels godkänna i utlåtandet intagna villkor för lån från täckdik-

Om ändrade
villkor för
täckdiknings-
lån.
(Porta.)

ningslånefonden, att från och med år 1921 tillämpas å lån, som där-
efter utlämnades;

dels medgiva, att från och med år 1921 tillsvidare lån ur täckdik-
ningslånefonden finge beviljas intill ett belopp av 2,000,000 kronor
årligen;

dels för tiden från och med år 1921 medgiva, att, där å täck-
dikningslån, som från ifrågavarande fond utlämnats av hushållnings-
sällskap, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t skulle äga att på fram-
ställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje
fall förekommande omständigheter, av fondens medel anvisa hushåll-
ningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt be-
lopp;

dels besluta, att såsom kapitalökning för denna fond skulle efter
ingången av år 1921 utav de till kapitalökning för dräneringsfonden
anvisade medel överföras såsom reservationsanslag ett belopp av
2,000,000 kronor;

dels ock besluta, att från och med år 1921 å lån från dränerings-
fonden inflytande kapitalavbetalningar skulle tillföras täckdiknings-
lånefonden;

2) att motionen nr 130 i andra kammaren, av herr *Lindman*
m. fl., i den mån den ej kunde anses besvarad genom vad utskottet
här under punkt 1 hemställt, ej måtte till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Herr Pettersson, Ivar: Kungl. Maj:ts proposition i detta
ärende innehåller ju bland annat förslag om överförande av två
miljoner kronor från dräneringsfonden till täckdikningslånefonden.
Lån ur dräneringsfonden komma med detta års utgång att upp-
höra. Från denna fond utgår bland annat anslag till avlöning åt
täckdikningsförmän m. fl., och då nu dräneringsfonden upphör vid
årets slut, komma ju även dessa statens understöd till avlöning åt
täckdikningsförmän att indragas. På grund härav komma en del hus-
hållningssällskap i ett svårt läge, då det gäller avlöning till dessa
förmän.

Vad exempelvis Örebro län beträffar ha vi där ur dränerings-
fonden avlönat två agronomer, två ritbiträden och 13 dikningsförmän.
Om man nu tänker sig, att täckdikningen skall fortgå, kom-
mer hushållningssällskapet med sina begränsade inkomster icke att
hava medel till avlöning åt denna personal.

Då någon motion icke väckts i detta ärende, är det nu icke
något att göra åt saken. Jag vill emellertid uttala ett beklagande
över att den för ett par år sedan med riksdagens understöd igång-
satta täckdikningen av bottensur mark nu på grund av att det
kommer att fattas medel till täckdikningsförmännens avlöning,
kommer att gå tillbaka. Det är blott detta beklagande jag velat
uttala.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i före-
liggande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av en allmän jordbruksräkning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för en vidgad folkbildningsverksamhet m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion angående beredande av statsbidrag för uppförande av allmänna samlingslokaler.

*Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.*

Med föranledande av en inom andra kammaren av herr *Anderson* i *Knäpasjö* väckt motion, nr 17, hade nämnda kammare på hemställan av sitt fjärde tillfälliga utskott för sin del beslutit, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka former och bestämmelser statens medverkan skulle kunna lämnas för uppförande av allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhällseliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lede brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föränleda.

Detta beslut hade delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott, vilket i nu föredragna utlåtande på angivna grunder hemställt, att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Reservation hade anmälts av herrar *Borell* och *Jespersion*, vilka likväl ej antytt sin mening.

Herr *Jespersion*: Då, såsom synes av utskottets betänkande, jag icke kunnat biträda utskottets tillstyrkande till den väckta motionen, har det icke varit därför, att jag icke anser det kunna vara nyttigt med samlingslokaler för folkets behov ute i olika bygder, men jag har ansett, att frågan, om den skall genomföras på nu föreslaget sätt, för med sig så pass många och viktiga konsekvenser, att jag fruktar för följderna av ett bifall.

Det har visserligen sagts i utskottsutlåtandet:

»Utskottet anser sig sålunda böra tillstyrka anslutning till andra kammarens beslut, men vill särskilt betona, att därest av utredningen skulle framgå, att den av motionären anvisade vägen bör av statsmakterna beträdas, man av statsfinansiella skäl måste

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)

framgå på densamma med största försiktighet och varsamhet. Statens medverkan i form av ekonomiskt understöd bör således givas endast i mycket begränsad utsträckning och efter noggrann och allsidig prövning av i varje särskilt fall föreliggande omständigheter.» Det blir dock enligt mitt förmenande mycket svårt att avgöra, hur pass långt man skall gå därvidlag. Om de understöd, som åsyftas, skola vara av någon betydelse för främjandet av de ifrågavarande företagen, blir det med nutida byggnadskostnader ganska avsevärda summor, som det skulle bli nödvändigt att bidra med, om det kommer framställningar från många håll om hjälp. Och hur skall man draga upp gränsen mellan de kommuner, som behöva understöd för ändamål av här ifrågavarande slag, och dem som icke behöva sådant? Enligt mitt förmenande blir detta en mycket svår sak, och jag kan icke finna annat än att det ovillkorligen måste bli ganska riskabelt för staten att slå in på denna väg och sålunda bevilja understöd för ett ändamål sådant som detta. Naturligtvis kan det då påyrkas statsunderstöd även i många andra likartade fall.

Jag skall, herr talman, be att på dessa skäl få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Lundberg: Herr vice talman, mina herrar! Sedan kammaren i fråga om det föregående ärendet på föredragningslistan beslutat anhålla hos Kungl. Maj:t om utredning rörande det frivilliga folkbildningsarbetets utveckling, synes det mig vara en konsekvens av detta beslut, att riksdagen också sörjer för att det måtte lämnas understöd för åstadkommandet av de samlingslokaler, som här äro ifrågasatta, då ju dessa äro avsedda att bli ett hem för den föreslagna fria folkbildningsverksamheten.

Det är naturligtvis i all synnerhet på landsbygden, som bristen på samlingslokaler är synnerligen kännbar. Det är därför ganska egendomligt, att vissa landsbygdsrepresentanter sätta sig emot detta förslag. Eljest tyckas alla partier vara ense om önskvärdheten att landsbygdens befolkning finner trivsel på landet, så att den stannar kvar där och så att den olyckliga folkvandringen från landsbygden till städerna åtminstone icke ökas, utan om möjligt kan minskas.

Den olyckliga flykten från landet till städerna har naturligtvis många orsaker. Men en av de allra viktigaste torde vara, att ungdomen finner livet på landet tråkigt, under det att den anser stadslivet hava bra mycket mera att bjuda på både i fråga om andlig vederkvickelse och framför allt i fråga om tillfällen till nöjen och förströelser. Det har i dessa avseenden gjorts alltför litet för landsbygden. Skall någonting kunna åstadkommas till det bättre, måste det först och främst sörjas för att det finnes lokaler, som kunna utgöra medelpunkt för denna nya tilltänkta, för landet gagneliga verksamhet. Det har sagts, att några nya lokaler icke behövas, ty man har folkskolorna. Man har också använt dessa, när man fått lov därtill, men jag vill påpeka för

kammaren, att efter år 1924 komma dessa lokaler att i än högre grad tagas i anspråk för sitt egentliga ändamål; då skall nämligen riksdagens beslut om de praktiska ungdomsskolorna vara genomfört.

*Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)*

Det har också anförts från flera håll och särskilt av den föregående ärade talaren, att det skulle bli alldeles för dyrt för staten att slå in på denna väg. Detsamma sades också i kammaren, när denna fråga var före år 1913; man hade då föreslagit ett understöd av 1,000 kronor åt varje kommun, som behövde inrätta en dylik samlingslokal. På grund av penningvärdets fall är det givet, att det numera icke kan räcka med 1,000 kronor, utan beloppet måste sättas vida högre. Det kan nog icke sättas lägre än till 5,000 kronor. Det är ju emellertid föreslaget, att understödet icke alltid skulle behöva utgå i penningar. Det kunde också lämnas i annan form. Det kunde exempelvis förfaras så, att man för ändamålet uppläte fria tomter, där kronan äger jord, och man kan också tänka sig understöd genom tilldelande av fritt virke från kronans skogar. Men även om understödet i alla fall skulle utgå kontant, tror jag icke, att det skulle stiga till så avskräckande belopp, som här utmålats. Om man antager, att $\frac{2}{3}$ av landets kommuner skulle behöva ett understöd av 5,000 kronor var för detta ändamål, skulle därför krävas ett belopp av 7,500,000 kronor. Det är ju alldeles påtagligt, att detta måste vara en överkomlig summa, i all synnerhet om man räknar med att det komme att fördelas på flera, ja kanske många år, eftersom det naturligtvis behövs åtskillig tid för att framskapa det intresse, som först måste finnas i kommunerna, då ju även dessa skulle få göra betydande uppoffringar för saken.

Det har också uttalats åtskilliga andra farhågor för att slå in på denna väg. Man har sagt, att det skulle behövas kontroll, och att denna skulle bli mycket dyr. Det är naturligt, att om staten beviljar anslag, den också måste förbehålla sig rätt till kontroll över dessas användning, men jag tror, att den huvudsakligaste delen av kontrollen helt säkert kan läggas i kommunalstyrelsens hand, och då skulle den icke komma att behöva bli så dyr.

Det har också från åtskilliga håll uttalats farhågor för att den verksamhet, som skulle bedrivas i dessa lokaler skulle kunna urarta. Man har sagt, att det vore fara för handen, att de skulle bli endast danslokaler. Det är givet, att dansen icke kan utstängas, då det gäller att sörja för ungdomens nöjesbehov. Men även dansen kan kultiveras, och vi ha åtskilliga exempel på strävanden i denna riktning, som lyckats mycket bra. Jag vill i detta avseende erinra om den verksamhet, som här i huvudstaden bedrives av kulturella ungdomsrörelsen. För övrigt är jag säker om att den dans, som skulle komma att äga rum i de nu ifrågasvarande lokalerna, skulle komma att stå på en betydligt högre nivå än den, som nu försiggår på dansbanorna ute i skogarna.

Man har också varit rädd för att dessa lokaler till största delen skulle bli hem för biografväsendet, och med den utveckling

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)

som detta tagit i städerna, är man icke vidare hågad för att få en liknande utveckling på landet. Jag tror, att också denna farhåga är överdriven. Naturligtvis borde icke biograferna utestängas från dessa samlingslokaler, men den möjlighet till kontroll över dessa, som där skulle förefinnas, skänker naturligtvis en garanti för att biografväsendet där skulle komma att stå högre än det på många andra ställen gör. Det är mycket möjligt, att man därigenom skulle kunna från landsbygden avvända den fara, som ovillkorligen ligger däri, att personer av ren vinningslystnad kunna komma att inrätta och helt säkert komma att inrätta biografier i landskommunerna, biografier, som då kunna komma att stå på en betydligt lägre nivå.

Jag finner de skäl, som hava anförts mot detta förslag, synnerligen svaga och skälen för betydligt starkare. Den nya tiden kräver mera ljus och mera andlig vederkvickelse, framför allt för landets ungdom. I förhoppning att detta förslag i sin mån skall bidra till att göra den kommande tiden lyckligare just för landsbygden och därigenom bidra till att kvarhålla landsbygdens folk och i all synnerhet dess ungdom där till nytta både för stad och land, ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Till denna fråga förefaller det mig, som om man också borde anknyta spørsmålet, huruvida det icke borde ske ett statligt ingripande för att bereda allmänheten tillfälle att för sådana sammankomster, varom här är fråga, använda redan befintliga allmänna lokaler, när det nu är så dyrt att bygga nya. Här har man emellertid blott inskränkt sig till de bygder, som lida brist på sådana lokaler och sakna resurser att själva åstadkomma dem. Det finns dock bygder, där man har lokaler, som dock icke få användas, utan stå tomma under långa tider av dagen och veckan. Sådana lokaler äro kommunalstugor, skollokaler, gymnastiksalor och många andra offentliga samlingslokaler. Det borde bli en lagstiftning, i vad mån sådana skola upplåtas även till andra allmänna ändamål, när det kan ske utan åsidosättande av vederbörlig hygien för skolbarnen o. s. v. Nu finns det inga möjligheter att på sådant sätt utnyttja dessa lokaler.

Ja, jag skulle vilja gå ännu längre. Man har som en nödfallsutväg för att lösa bostadsfrågan ifrågasatt en ransonerings av bostäderna, vilket ju är ett yttersta medel, som måste tillgripas, när ingen annan utväg finnes, och därför också måst tillgripas i åtskilliga städer i utlandet. I Wien t. ex. har man ransonerat bostäderna. Det finns ock en hel mängd enskilda lokaler, församlingshus och godtemplarlokaler, som på många orter frivilligt upplåtas även för allmänna behov utan hänsyn till partiförhållandena. Men det finns andra orter, där det sitter någon enstaka enväldshärskare, som säger nej och nej och åter nej till alla sådana upplåtelser. Det borde väl kunna ifrågasättas en lagstadgad ransonerings av sådana lokaler i erforderliga fall.

Slutligen skulle jag rent av vilja tillåta mig ifrågasätta, huruvida icke kyrkorna, som med undantag av en liten stund på söndagarna ständigt stå tomma, skulle kunna också de under vissa förhållanden få disponeras av allmänheten i den ort, där kyrkan är belägen. Jag har varit med om kyrkostämmor i kyrkor här i Stockholm, där det hardiskuterats värdeliga, och även valförrättningar ha, efter vad jag har mig bekant, på många ställen ägt rum i kyrkorna. Varför skall man icke då också kunna ha en sammankomst t. ex. för något bildningssträvande i en kyrka lika väl som en kyrkostämma? Även den saken, herr talman, bör tagas under övervägande. Kyrkorna äro dyra att uppföra. De stå där tomma endast med undantag av några få stunder. Skulle icke också de kunna få användas i dessa dyra tider för sådana här allmänna ändamål.

Med detta har jag endast velat anmärka, att såsom ett komplement till den skrivelse, som här ifrågasättes, borde även hela denna av mig berörda fråga undersökas.

Herr Nilsson, Petrus: Man gör nu anspråk på statens bidrag för alla möjliga ändamål. Ett bifall till utskottets hemställan, anser jag skulle ur statsverkets synpunkt bli av alltför kostsam art. Här föreligger vidare intet bestämt angivet ändamål, vartill dessa lokaler skulle användas. Innan någon utredning beslutas om bidrag från statens sida, borde åtminstone syftet vartill lokalerna skola användas vara bestämt angivet. Man vet ju icke i vilken utsträckning desamma skola användas för nöjesändamål eller för föreläsningar och folkbildningssträvanden. — Enligt en föregående talare skulle ju även dans få förekomma.

För min del anser jag att det icke är staten värdigt att lämna bidrag till uppförande av byggnader, om icke dessa användas på ett för staten värdigt sätt.

»Statens medverkan må kunna lämnas för uppförande av allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhällseliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler.» Detta är ju ett mycket vackert syftemål. Men sadana samlingslokaler finnas ofta redan nu på landsbygden. Det finnes kommunalhus, och dessa användas för föreläsningar, småbrukarkurser och dylika ändamål. Det finnes vanligen också gudtemplarhus och även andra föreningslokaler, vilka kunna användas för här avsedda behov. Ofta är det ju så, att såväl olika nykterhetsföreningar som en del andra föreningar på samma ort hava var sitt hus. Meningen är väl att statsbidrag skulle lämnas till byggnadsföreningar, som uppförde lokaler. Man kan därför tänka sig, att även för framtiden dessa olika föreningar ville uppföra egna hus, och komme fördenskull att göra anspråk på statsbidrag, den ena föreningen lika väl som den andra, och vart skulle detta leda? För övrigt äro ju oftast kommunerna så stora, att skulle allmänna samlingslokaler fylla det behov, som här är avsett, vore det icke nog med att uppföra en dylik lokal i varje kommun, utan

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Porta.)

man kanske skulle få uppföra flera i en del kommuner. Innan man ger sig in på denna sak bör man verkligen beräkna vidden och följderna därav. För övrigt hava vi ju för närvarande så stora behov av skolhus och kommunerna äro ju så betungade med byggande av sådana, att om staten vill lämna några byggnadsbidrag, bör det helst vara till sådana hus. Även dessa lokaler äro ju avsedda för folkets bildning och för ungdomens uppfostran och borde delvis kunna användas för här avsedda ändamål. Jag skall därför, herr talman, be att få yrka avslag på det föreliggande utskottsutlåtandet.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Jag fattade verkligen icke riktigt den siste ärade talarens mening. Han började med att säga, att vi på landsbygden i allmänhet hava så mycket samlingslokaler av olika slag. Jag förmodar, att han därmed menade, att man icke har behov av en åtgärd sådan som motionären och utskottet tänkt sig. Men han slutade med att säga, att om vi skulle fylla behovet på landsbygden, skulle överallt så ofantligt många dylika lokaler behöva uppföras. Jag tycker, att det ena av dessa skäl väl ändå måste vara oriktigt.

Så klandrade han utskottets utlåtande, där det säger, att vi vilja hava samlingslokaler, ställda — som ju här står — till tjänst för de kulturella strävandena och utanför partimotsatserna, men på samma gång påpekade han, att vi hava samlingslokaler, som stå utanför partimotsatserna, och då skulle detta vara tillräckligt.

Jag tror i alla fall, att vi måste se saken sådan den är och säga oss, att på de ställen, där lokaler redan finnas och fylla behovet, där är det alldeles givet, att staten icke kan träda hjälpsamt emellan för att fylla ett behov, som redan är tillgodosett, men på andra orter på landsbygden kan staten träda stödjande emellan på ett sätt, som för dessa orter kan vara av det allra största gagn. Det går icke en nu med vårt genomförda demokratiska statskick att tänka oss, att vi skola lämna en hel massa kommuner utanför bildningsmöjligheterna bara därför att de icke hava lämpliga lokaler att samlas i. Vi skola komma ihåg, att alldeles nyss ett utskottsutlåtande bifallits, där det talas om de kulturella strävandena. Dessa kulturella strävanden hava knappt någon möjlighet att taga sig fram på en del platser där det icke finns lokaler att samlas i. Kostnaderna för dessa förmenas bliva så orimligt stora. Ja, det får jag för min del säga, att dem har utskottet också med en viss försiktighet berört. Jag ber att få påpeka, att utskottsutlåtandet verkligen är skrivet så försiktigt som möjligt i detta avseende. Det är därför icke sagt, att en sådan här undersökning skall visa — ja, jag vågar säga, att jag hoppas att den icke skall visa, att staten behöver träda emellan med ett alltför stort byggnadsanslag. Det kanske ändå kan behövas något litet ibland för att få kommuner och enskilda att lägga till resten för att få en sådan här lokal till stånd.

Det klandras också, efter vad jag kan förstå, att dessa lokaler

skulle kunna bli va nöjeslokaler, som man säger. Ja, nöjeslokaler i alltför vidsträckt betydelse få vi hoppas att de icke bli va, men förädlande nöjen tror jag vi behöva på landsbygden.

Av dessa skäl, herr talman, ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

*Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)*

Herr Nilsson, Petrus: Herr greve och talman! Då jag uttalade mig om behovet av samlingslokaler i kommunerna, ansåg jag, att det för kommunerna själva ej förefinnes så stort behov av dylika samlingslokaler enär de oftast hava sådana. Men med det uttalande friherre Barnekow återgav såsom han uppfattat mig avsåg jag det behov, som de olika föreningarna anse sig hava av samlingslokaler. Det vet väl friherre Barnekow lika väl som jag att om det i en kommun förut finnes tre eller fyra föreningshus, så anser sig dock en förening, som saknar lokal, hava behov av en egen lokal därstädes. Jag kan påvisa, att det på många ställen finnas två, tre samlingslokaler invid varandra, som kanske användas en gång i veckan eller blott en gång var fjortonde dag och till och med icke så ofta. Det är ju aldeles givet att i dessa tider, när verkligen statens och även det allmännas medverkan kräves i så hög grad för såväl allmänna som enskilda byggnaders uppförande för verkligt trängande behov, man icke vill giva sig ut på något så obestämbar, som detta skulle vara. I det avseendet tror jag icke mitt föregående yttrande motsäger sig. Jag kanske icke uttryckte det tillräckligt klart.

Jag borde kanske dröja något vid huru dessa lokaler skulle användas. Man bör även bilda sig ett omdöme härom. Om en dylik förening får understöd för att uppföra en samlingslokal, skall den upplåta denna för de olika föreningars behov, som vilja använda den. Men då är det icke tillräckligt att säga, att ett sådant här hus skall uppföras med *en* lokal, utan det kanske behövs många lokaler. Ty det är ofta så, att en idrottsförening, en föreläsningsförening, en biografiförening eller en annan förening vilja använda en dylik lokal på en och samma gång, och då är det ju otillräckligt med uppförande av en enda lokal.

I samband med detta har från åtskilliga håll framförts, att vi på landsbygden skulle hava hembygdsgårdar för att bättre tillgodose det allmänna kulturbehovet, och att i dessa hembygdsgårdar skulle inrättas samlingslokaler, såväl för nöjen som även för andra ändamål. Dessa hembygdsgårdar hava ju hittills från alla håll blivit så lofvärt mottagna, och även jag anser, att det skulle vara lyckligt, om en sådan lösning kunde genomföras. Men för närvarande anser jag icke, att staten bör offra något därpå, utan att det vore lyckligare, om det enskilda och kommunala intresset löste denna fråga. Är detta intresse tillräckligt starkt bör det ej vara någon svarighet att skaffa lämpliga lokaler. Men skall staten verkligen sörja såväl för nöjen som för samlingslokaler, tror jag för min del icke att de bli va tillfredsställande skötta.

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)

Herr Hellberg: Jag föranleddes att begära ordet av den senaste talarens anförande. Jag måste inlägga gensaga emot hans sätt att utlägga den fråga, som här är före.

Han tillät sig ställa i utsikt, att om detta förslag bifölles, det i varje kommun komme att krävas ett flertal hus. Detta röjer, att den ärade talaren icke haft tillfälle att sätta sig in i saken så att han vet vad det gäller. Det står alldeles uttryckligt i utskottets betänkande, att det gäller allenast sådana bygder, som inte blott lida brist på dylika lokaler, utan även sakna resurser att själva åstadkomma dem. Det är för avlägsna, avsides belägna trakter, som äro ogynnsamt ställda i alla möjliga hänseenden, både i fråga om kommunikationer och i fråga om ekonomiska resurser, som man tänker sig att staten skulle behöva lämna bidrag. Men det betonas också alldeles uttryckligt, att staten visst inte skall uppföra dessa lokaler, utan den skall endast träda hjälpande till, där ortsintresset gått i förväg, alltså där just detta enskilda initiativ, som den ärade talaren talade om, gjort sig gällande. Det står också uttryckligt — på fjärde sidan — i utskottets betänkande: »förutsättningen för statens medverkan borde ovillkorligen vara den, att ortsintresset på ett eller annat sätt givit sig uttryck i sådana ekonomiska former, att staten blott behövde vara bidragsgivande, vare sig förmedelst lån eller eventuellt mindre tillskott.

Det gäller här, såsom utskottet på ett ställe lyckligt formulerat det: »landsbygds-kulturens egnahemsrörelse». Det finnes faktiskt på många håll inte någon lokal för de allmänna, kulturella, politiska strävandena inom folket. De stå faktiskt hemlösa. De olika rörelserna, exempelvis nykterhetsrörelsen, kunna vitsorda, att på många ställen det varit alldeles omöjligt, trots ganska stort intresse, att upprätthålla en förening, därför att denna inte haft någon lokal att samlas i. Och jag är säker på att många ha samma erfarenhet som jag och kunna intyga, att det på många håll är alldeles omöjligt att få lokal för politiska möten, även mitt under valstriden. Sådana äro de faktiska förhållandena, och det får man inte blunda för. Jag tror att denna brist på kulturhem, om jag så får säga, för landsbygden, är en verklig brist, som i sin mån bidragit till den »flykt från landsbygden», som det så mycket talas om. Och den som verkligen intresserar sig för, att samhällsförmånerna skola något mer utjämnas, så att vissa trakter inte bliva så vanlottade som de nu äro, gjorde verkligen rätt i att betänka, om staten inte skulle kunna uträtta något för detta mål.

Och jag vågar påstå, att den skulle kunna göra det utan så stor kostnad. — Eu av de föregående talarna har nämnt siffror, som förefalla mig i hög grad överdrivna. När det bara är fråga om ett handtag, så att säga, från statens sida för att hjälpa ortsintressena, då kan det inte bliva tal om sådana summor, som han antydde. Jag vill inte draga fram en gammal erfarenhet från mitt eget län, eftersom jag gjorde det vid förra riksdagen, när denna fråga var före. Men jag vet, att med hjälp av en lokal fond var-

ifrån lämnats ganska små bidrag — 1,000—1,200 kronor om året — åstadkommits ganska goda resultat. Det väsentliga är, att de, som på en plats intressera sig för att avhjälpa bristen på lokaler, känna att de inte behöva uteslutande lita till sig själva, utan kunna få någon hjälp från annat håll. Jag förmodar också, att om en sådan hjälpverksamhet komme till stånd, skulle inte bara staten, utan också kommunerna bidraga.

*Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)*

Jag tror, att det här gäller en allmän angelägenhet av ganska stor vikt, och jag tycker det vore beklagligt, om inte kammaren skulle vilja gå med på en utredning av frågan.

Herr Jesperson: Den siste ärade talaren liksom förut friherre Barnekow har uttryckt, att man mycket väl skulle kunna hjälpa denna sak med ganska små resurser. Det har talats här om 1,000 kronor och dylika små belopp. Jag vill vädja såväl till de båda nämnda herrarna som till kammarens övriga ledamöter, om det är någon som tror, att sådana bidrag kunna åstadkomma någonting i fråga om att få samlingslokaler ute i bygderna, när man vet, vad byggnadskostnaderna äro nu. Jag tror, att om det andra för övrigt erforderliga beloppet kan åstadkommas, så kunna säkerligen dessa småbelopp det också. Kanske man icke tagit någon hänsyn till och tänkt på vad en sådan åtgärd skall förorsaka för besvär med utredning och dylikt för staten. Bara den saken gör, att man häpnar för att det kan komma i fråga ett dylikt understödjande, som naturligtvis sedermera också måste kunna krävas för andra institutioner, som kunna jämföra sig med dessa.

För min del anser jag, att det ovillkorligen blir så mycket konsekvenser av den här föreslagna åtgärden, att man måste betänka sig mer än en gång, innan man går med därpå. Herr greve och talman, jag ber att få vidhålla mitt förra yrkande.

Herr friherre Barnekow: Den siste ärade talaren vädjade till oss, om vi verkligen kunde tro, att ett litet anslag från staten kan göra något. Ja, herr Jesperson, det tror jag verkligen. Jag ber herr Jesperson vara vänlig och taga reda på förhållandet med de olika föreningar av en eller annan art, som finnas ute på landsbygden. Huru litet statsanslag hava de icke ofta nog! Men jag tror herr Jesperson giver mig rätt, när jag säger, att det ofta nog är beroende av detta lilla statsanslag, om de kunna hållas ihop och fungera eller icke. Statsanslaget är dock något sammanhållande i en dylik förening, liksom det skulle bliva ett sammanhållande intresse inom en kommun att vilja skaffa sig en sådan här samlingslokal, om staten trädde stödjande och hjälpande till.

Herr Jesperson talade vidare om det myckna besvär, som skulle åsamkas staten. Det vill jag erkänna, att det är klart, att det skulle åsamka staten en del besvär, men då man som jag anser att målet är stort och vackert, så får man finna sig i besväret.

Herr Rune: Jag har undrat mycket över, att det i denna de-

Om
statsbidrag till
uppförande av
allmänna
samlings-
lokaler.
(Forts.)

batt särskilt från talare, som hava en med högerpartiet överensstämmande politisk uppfattning, ansetts, att det skulle vara obehövt att tillgodose det här framställda kravet. För min del tror jag att det vore klokt, om dessa herrar betänkte, att det för dem och deras meningsfränder ett, tu, tre kan uppstå behov av sådant slag, som motionen avser. Jag vill säga herrarna, att jag har en mycket livlig erfarenhet av huru det är i Småland, när en riksdagsman vill hålla föredrag för sina valmän. Det är många gånger det icke står till att få lokal. Jag är nu litet envis av naturen, så att det kan hända, att jag talar utombus, även vintertid. Men det är inte alla, som ha en hälsa som medger det, och en påls att taga på sig vid ett sådant tillfälle. Och därför vore det bra med politiskt neutrala lokaler, där en riksdagsman kunde få hålla föredrag för sina valmän. Jag kan anföra som ett exempel, att jag år 1914 i mars icke kunde få lokal att tala i. En skollokal, där jag förut hållit föredrag, i en socken, där vid senaste riksdagsmannavalet tre fjärdedelar eller fyra femtedelar av valmännen röstat på den liberala listan, kunde icke av denna övervägande majoritet av liberala valmän fås upplåten, så att de i sin egen lokal kunde få höra sin egen riksdagsman. Då får man väl i alla fall säga, att där tyckes vara behov av ännu någon lokal. Och det kan ju hända, mina herrar, att det ställer sig så, att ett, tu, tre högerpartiets medlemmar i bygderna äro underlägsna i antal och en riksdagsman av högerpartiet anses vara så samhällsvådlig, att han icke kan få uppträda i en allmän lokal i en kommun, om icke denna fråga blivit ordnad

Jag vill säga till den ärade talaren bakom mig, att nog finnes det bra kommunallokaler och bra skollokaler här och där, unen om det icke tillåtes, att dessa användas av andra än dem, som hava en viss politisk åskådning, så är det åtminstone i den politiska rörelsen och valrörelsen ett behov att hava en neutral lokal, som alla kunna få använda, åtminstone alla, som måste anses i någon mån hederliga och pålitliga, och jag anser ju i stort sett, att de nuvarande riksdagsmännen, vilket parti de än tillhöra, hava sådana kvalifikationer, att de icke böra utestängas.

Jag skall be, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jespersion* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 44.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 17, i anledning av väckt motion om åläggande för befäl och militärläkare att taga behörig hänsyn till civil läkares intyg om värnpliktigs sjukdomstillstånd, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om upphävande av de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun.

Om de personliga avgifternas upphävande.

Med föranledande av en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion, nr 291, hade nämnda kammare på hemställan av sitt femte tillfälliga utskott för sin del beslutit, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förhållanden de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun — mantalspengar, den personliga sjukvårdsavgiften och den personliga folkskoleavgiften — måtte kunna upphävas, samt för riksdagen framlägga de förslag, var till denna utredning kunde föranleda.

Detta beslut hade delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott, vilket i nu föredragna utlåtande hemställt, att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Reservation hade anmälts av herrar *Borell* och *Grevesmühl*, vilka dock ej angivit sin åsikt.

Herr *Grevesmühl*: Herr greve och talman, mina herrar! Då

*Om de
personliga
avgifternas
upphävande.*
(Forts.)

jag icke kunnat biträda utskottets förslag utan antecknat mig såsom reservant, ber jag att få anföra skälen härför.

Utskottet har tillstyrkt kammaren att biträda andra kammarens beslut om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida och under vilka förhållanden de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun — mantalspengarna, den personliga sjukvårdsavgiften och den personliga folkskoleavgiften, må kunna upphävas.

Såsom skäl har anförts, dels att de personliga avgifterna skulle vara orättvisa och olämpliga i vår tid, särskilt sedan den progressiva skatteprincipen införts på statsbeskattningens område, dels att efter rösträttsreformens införande skattebetalning komme att bortfalla såsom villkor för politisk rösträtt och ej i samma grad som förr utgöra villkor för kommunal rösträtt, bibehållandet av mantalspengarna förlorat i betydelse, dels att ifrågakarande skatter till sitt belopp äro så ringa, att de ej hava någon avsevärd betydelse för statens, landstingens och kommunernas ekonomi, särskilt som kostnaderna för deras debitering, uppbörd och indrivning stegrats så, att behållningen blivit allt mindre, om ens någon, dels ock, att borttagandet av dessa skatter skulle bereda lättnad i arbetsbördan för dem, som hava att verkställa debiteringen och uppbörden.

Vad först beträffar påståendet, att ifrågakarande skatter ur rent principiell synpunkt skulle vara orättvisa och olämpliga, kan jag icke dela denna mening. Jag anser det vara principiellt riktigt, att varje medborgare, som därtill har förmåga, bidrager till statens och kommunens utgifter, och om ifrågakarande avgifter torde man väl kunna säga, att de ej överstiga skatteförmågan hos någon av dem, som äro skyldiga att erlægga desamma. De träffa icke personer, som äro under 18 år, ej heller sådana som åtnjuta fattigunderstöd, och undantag kunna beträffande mantalspengarna medgivas även för andra på grund av särskilda förhållanden, såsom fattigdom eller sjukdom.

Att dessa personliga avgifter blivit olämpliga genom införandet av principen om progressiv skatt, kan jag ej heller finna, och vill jag i detta sammanhang erinra om, att den föreliggande propositionen om ändrade grunder för den kommunala rösträtten ju avser att införa en icke progressiv inkomstskatt. Man skulle ju lika väl kunna säga, att detta stode i strid med principen om progressiv beskattning. Enligt min mening har det ur samhällssynpunkt en ganska stor betydelse, att hos varje medborgare bibehålles känslan av förpliktelse gent emot det allmänna, och att det uttryck härför, som ligger i skyldigheten att utgiva nu ifrågakarande avgifter, särskilt mantalspengarna, ej bör avlägsnas.

Jag skall villigt medgiva, att ifrågakarande avgifter icke spela någon större roll i det allmännas budget, men så utan betydelse, som utskottet synes antaga, äro de dock ej, och i dessa tider av ökade behov för staten och kommunen synes man ej böra avhända

sig en inkomstkälla som, även om den ej är särskilt betydande, dock lämnar ett visst bidrag till utgifterna.

Det är visserligen sant, att i många fall, då ifrågavarande avgifter för den enskilde utgöra den enda skatteplikten, kostnaden för debitering och indrivning äro höga i förhållande till beloppet, men det är i detta hänseende att observera, att med de ökade arbetsförtjänsterna antalet fall, där de ifrågavarande personliga avgifterna äro de enda på debetsedeln, komma att bli alla färre, och i de fall, då debetsedeln ändock skulle utfärdas, ökas naturligtvis kostnader och besvär ej nämnvärt därigenom, att jämväl de personliga avgifterna debiteras. Utskottet anför ock vad jag nu senast omnämnt, d. v. s. att antalet av dem, som i skatt endast hava att betala mantalspengar, avsevärt minskats, men åberopar detta som ett skäl för *sin* åsikt att skatterna böra borttagas. Såvitt jag förstår kan detta, såsom jag nyss antytt, med mera fog åberopas för bibehållandet av ifrågavarande avgifter.

Då sålunda enligt min mening ifrågavarande avgifter såsom uttryck för varje medborgares samhörighet med samhället av principiella skäl böra bibehållas, då de icke sakna betydelse för det allmännas budget, och då det är att förvänta, att kostnaden för uppbörd och indrivning av dem kommer att minskas, i samma mån som allt större antal medborgare jämväl i övrigt bliva skyldiga att utgiva skatt, så ber jag, herr greve och talman, att få yrka avslag på motionen.

Herr Svensson, Isak: Herr greve och talman! Mina herrar! Jag har inom utskottet varit med om att behandla denna motion, som nu här är i fråga, och har jag delat utskottsmajoritetens mening, om lämpligheten av en hemställan till Kungl. Maj:t om utredning, huruvida de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun måtte kunna upphävas.

De skäl, som härför för mig varit de avgörande, äro nämligen dels att denna skatteform numera är opraktisk, så tillvida att den förorsakar ett ofantligt arbete och kostnad för dessa avgifters indrivande, och dels att det är en skatteform, som icke längre överensstämmer med våra skatteprinciper.

Beloppen, som här äro ifråga, äro alldeles för små och obetydliga för att tillmätas någon betydelse jämfört med det arbete, som kräves för deras indrivning, och frågan är väl den, om de, åtminstone i vissa fall, ens täcka utgifterna för deras uttaxering och indrivning. Långt tillbaka i tiden, då penningen hade större värde, voro dessa småbelopp ändå något att räkna med, och mångestades, synnerligast på landsbygden, motsvarade dessa personliga avgifter ända till en à två dagavlöningar. Nu däremot anser jag, att det icke är mödan värt att uttaga dessa småbelopp, och jag tror för visso, att de personer, som ha att syssla med dessa ärenden, såsom utskrivning av debetsedlar, indrivning och begäran om handräckning, skola känna sig synnerligen tillfredsställda med att komma från bråket samt detta tidsödande arbete.

Om de
personliga
avgifternas
upphävande.
(Forts.)

Om de
personliga
avgifternas
upphävande.
(Forts.)

Ett av de skäl, som framhållits för dessa personliga avgifters bibehållande, är att varje medborgare skulle känna sig pliktig att fullgöra dessa skyldigheter gent emot samhället och att minsta fordran på dem är, att de erlægga denna lilla tribut. Detta torde väl icke böra tillmätas någon betydelse, då numera denna skatteinbetalning så gott som helt och hållet bortfallit såsom villkor för rättighet att utöva politisk rösträtt för försummad sådan inbetalning och icke längre i samma grad lägger hinder i vägen för den kommunala rösträtten.

Då jag salunda icke kan anse, att något skäl numera för dessa personliga avgifters bibehållande föreligger, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Johansson, Carl: Den fråga, som här föreligger till kammarens avgörande, kan man väl säga icke är någon så särdeles stor fråga, om den också å andra sidan kanske har någon principiell betydelse. Blickar man tillbaka i tiden, finner man och ser, att det allmännas behov av skatteintäkter under tidernas lopp växlat avsevärt och utgått efter mycket olika grunder. En av formerna för den direkta beskattningen har varit och är fortfarande personliga avgifter till stat och kommun. Dessa avgifter, vilkas tillkomst är av gammalt datum, ha helt säkert till en början och under en längre följd av år utgjort för dåvarande förhållanden en icke oväsentlig del av den direkta beskattningen. Men efter hand som skattebehovet blivit allt större och större, ha emellertid andra skatteällor måst tillgripas, och samtidigt härmed ha dessa personliga skatter allt mer förlorat sin betydelse och utgöra för närvarande endast en bråkdel av skatterna i sin helhet.

Under senare tider ha emellertid en del av dessa personliga avgifter avskaffats. Som sådana kunna nämnas: den personliga skyddsavgiften, fattigvårdsavgiften, och personliga avgifter till prästerskapets avlöning. Ännu kvarstå dock mantalspengarna som statsskatt, sjukvårdsavgiften som landstingsskatt och folkskoleavgiften till kommunen. Den senare avgiften, vars uttagande är beroende på beslut inom vederbörande kommun, är emellertid på olika orter redan avskaffad.

Beträffande mantalspengarna, som skola erläggas av alla personer över 18 år med 40 öre per man och 20 öre per kvinna, dock med befrielse för vissa kategorier, däribland de allra fattigaste, har det anmärkts, att denna avgift vore ett uttryck för de skyldigheter gent emot samhället, som varje medborgare har att fylla, och att ett fullgörande av ifrågavarande skattskyldighet för många utgör det enda villkoret för utövande av politisk och kommunal rösträtt. Detta skäl för mantalspengarnas bibehållande har dock numera förlorat sin betydelse, sedan genom de senaste stora rösträttsreformerna fullgjord skattebetalning kommer att bortfalla som villkor för rättighet att utöva politisk rösträtt och ej längre i samma grad som förnt utgör villkor för kommunal rösträtt.

Med nuvarande låga penningvärde ha mantalspengarna ingen

nämnevrd betydelse som skattekölla för staten, men icke heller för den skattebetalande, enär beloppen äro så obetydliga, att de på sin höjd representera kostnaden för ett par spårvägsbiljetter. På grund av denna skatts, rent materiellt sett, ringa värde kan det till och med ifrågasättas, om icke kostnaderna för debiteringen, uppbörden och indrivningen uppgå till i det närmaste hela skattebeloppet. Därtill kommer, att icke så ringa del av avgifterna ifråga måste avskrivas. Till belysande av omfånget av dessa avskrivningar har motionären åberopat en statistik från ett stads-sambälle i Norrland för åren 1901—1910, varav framgår, att det sammanlagda beloppet uttaxerade mantalspengar uppgick i runt tal till 14,900 kronor. Av detta belopp hade icke mindre än 4,765 kronor eller cirka 32 % måst avskrivas.

Av såväl motionen som utskottsbetänkandet framgår, hurusom denna fråga behandlades i riksdagen 1912. Motionen tillstyrktes av andra kammarens femte tillfälliga utskott och bifölls av andra kammaren. Första kammarens första tillfälliga utskott avstyrkte motionen och första kammaren följde utskottet. Efter 8 år har samma motionär genom ny motion framställt samma yrkande. Resultatet av behandlingen inom andra kammaren är analogt med 1912, i det kammaren även nu följt sitt utskott och beslutat begära utredning om avskrivning. Ärendet har nu också återigen varit föremål för behandling av första kammarens tillfälliga utskott, som denna gång, ehuru med tvenne reservationer, tillstyrker, att kammaren måtte biträda andra kammarens beslut, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Greve Spens: Ett bifall till utskottets förslag i denna fråga tror jag för min del skulle vara synnerligen oklokt. I dessa tider, då såväl staten som kommunen behöva stora inkomster, synes det vara särdeles opåkallat att borttaga ifrågavarande skatter, om vilka utskottet medgiver, att de äro så obetydliga, att de endast i undantagsfall borde kännas betungande för de skattskyldiga att erlägga. Jag tror för min del, att man lugnt kan påstå, att dessa skatter icke alls tynga för närvarande, då mantalspengarna och sjukvårdsavgiften tillsammans icke uppgå till mer än 90 öre för man och 45 öre för kvinna. Den siste ärade talaren sade också, att de icke uppgå till mer än kostnaden för ett par spårvagnsbiljetter. Dessa utskylder hava givet en uppfostrande betydelse, enär de innebära en erinran för varje me borgare om hans förpliktelser till det allmänna, och denna betydelse upphör och minskas icke därför, att enligt vilande grundlagsförslag den politiska rösträtten icke skulle berövas den, som icke betalt sina skatter.

Jag har emellertid begärt ordet för att särskilt tala om den personliga sjukvårdsavgiften, som är väl behövlig för sjukvården i landet i allmänhet och vars borttagande komme att skada sjukvården särskilt ute på landsbygden. Landstingsskatten skulle efter sjukvårdsavgiftens borttagande komma att ökas och bliva ännu mer betungande än den är. Jag är alldeles viss, att vid så-

Om de personliga avgifternas upphävande.
(Forts.)

dant förhållande genom borttagande av dessa personliga utskylder skulle åstadkommas större skattetunga för en del mindre inkomstagare än deras bibehållande skulle göra. Jag vill också påpeka, att sjukvårdsavgiften enligt gällande bestämmelser användes huvudsakligen till de veneriska sjukdomarnas bekämpande. Kurhusen vid länslasaretten underhållas, åtminstone till större del, med denna avgift. Densamma användes även till bekostande av provinsialläkarnas resor till sådana orter på landsbygden, där smittsamma könssjukdomar yppat sig, och för närvarande finnas inga andra medel till bekostande av dessa resor än den personliga sjukvårdsavgiften. Jag kan också upplysa, att från flera håll framställningar ingivits till Kungl. Maj:t, att sjukvårdsavgiften skulle höjas, och enligt min åsikt skulle detta vara en lämpligare väg.

Folkskoleavgiften är ju numera utan betydelse. Den torde i de flesta kommuner icke påläggas.

För min del anser jag således icke, att verkliga skäl anförts för borttagande av de personliga utskylderna, utan ber jag, herr greve och talman, att få förena mig med dem som yrkat avslag på ifrågasvarande utskottsutlåtande.

Herr Lind: De belopp, som tillföras staten, landstingen och kommunerna genom de i förevarande ärende omfördälda personliga avgifterna, äro av så ringa betydelse för dessa korporationers finansiering, att de från denna synpunkt kunna utan risk undvaras. Något annat rimligt skäl för avgifternas bibehållande lärar väl ej kunna uppletas än det skäl, som 1912 års förstakammarutskott anfört, eller att de skulle innebära en påminnelse till varje medborgare om hans skyldigheter gent emot samhället. Jag medger villigt, att dessa skatter innebära en sådan påminnelse, men påminnelsen träffar endast dem, som i ekonomiskt hänseende leva på samhällets skuggsida, och har på dessa medborgare den ledsamma verkan, att föda bitterhet i stället för kärlek till samhället. Ingen av dessa medborgare kan anses äga någon skatteförmåga, och det är följaktligen orättfärdigt att av dem utkräva någon skatt. I stället för att på detta allt annat än tilltalande sätt påminna dem om deras skyldigheter gent emot samhället borde samhället påminna sig självt sina skyldigheter gent emot dem och sörja för att de i stället för skattetryck finge understöd. Jag tror, att på den vägen den samhällseliga samhörighetskänslan bäst skulle omhuldas. Jag vill också hoppas, att första kammaren i likhet med andra kammaren även i denna fråga låter sitt goda hjärta tala.

En annan sida av saken är de besvär och kostnader, som äro förknippade med skattsedlarnas utskrivning, bokföring, avskrivningar och indrivning. Jag tror mig ej göra mig skyldig till överdrift, om jag påstår, att dessa kostnader uppgå till lika stort belopp, som i verkligheten inflyter. Vad särskilt indrivningen av restantier beträffar, har jag, en nog så god praktisk erfarenhet.

Restlängderna upptaga i allmänhet en stor del skattebetalare, som endast äro påförda dylika personliga avgifter. Jag kan försäkra, att utskylderna av dem ej betalas vare sig med nöje eller brådska. Ofta får, vad landsbygden beträffar, fjärdingsmännen hos dessa personer göra flera besök, innan utskylderna betalas, och till slut måste en stor del avkortas till följd av bristande tillgång. Dessa förhållanden inverka i ej så liten grad på fjärdingsmännens avlöning. Läger jag härtill den massa skrivelser med mera, som äro förknippade med handräkningar, avkortningar, avskrivningar och redovisningar, som påvila särskilt landsfiskalerna och betunga deras arbete, torde tillräckligt klart framgå önskvärdheten av dessa avgifters borttagande jämväl från denna synpunkt.

Om de personliga avgifternas upphävande.
(Forts.)

Dessa percapitaskatter, som förr möjligen kunde anses äga något berättigande måste numera betraktas som orättfärdiga och orättvisa, och böra även därför borttagas, och jag får alltså, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talman enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår vad första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 46.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 24, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande genom ändringar, tillägg och skärpta straffbestämmelser i gällande skatteförordningar av underslev i fråga om skattebidrag; samt

nr 25, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.

Maj:t angående anordnande av kontroll å deklARATIONER genom särskilda därtill förordnade personer.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län; samt

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om minskning av antalet ledamöter i riksdagens kamrar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. riksdagens rätt att behandla vissa frågor.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av väckt motion om ändring i §§ 90 och 107 regeringsformen.

I en motion i andra kammaren, nr 145, hade herrar *Månsson* i Hageström och *Vennerström* hemställt, att riksdagen måtte såsom vilande antaga de grundlagsändringarna,

att regeringsformens § 90 erhöles följande lydelse:

Till föremål för riksdagens, dess kamrars eller utskotts beslut må icke, uti något annat fall eller på något annat sätt, än grundlagarna bokstavligen föreskriva, göras frågor om ämbets- och tjänstemäns till- och avsättande, regerings- och domaremakternas beslut, resolutioner och utslag, enskilda medborgares och korporationers förhållanden, eller verkställigheten av någon lag, författning eller inrättning; samt

att regeringsformens § 107 erhöles följande lydelse:

Skulle konstitutionsutskottet — — — — — blivt gjord. (Nuvarande lydelse.)

Frågor uti detta ämne kunna uti riksdagens kamrar väckas och av andra riksdagens utskott än konstitutionsutskottet hos kamrarna andragas, men icke av riksdagen avgöras, förrän sistnämnda utskott däröver blivit hört. Under riksdagens överläggningar därom kunna icke Konungens beslut uti mål, som röra enskilda personers eller korporationers rättigheter och angelägenheter, göras till föremål för något beslut av riksdagen.

Allt vad riksdagen — — — — — ämbetsbefattning tillkommer. (Nuvarande lydelse.)

Ang. riksdagens rätt att behandla vissa frågor.
(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande av angivet skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Lindhagen: Denna fråga om den rätta tolkningen av § 90 i regeringsformen kommer tillbaka allttjämnt, oavlätligt, och det är väl tämligen säkert, att även med avgörandet i dag frågan är lika litet löst som förut. Ibland tolkas bestämmelsen rigoröst såsom omfattande både överläggning och beslut. I andra fall tolkas den mildt, d. v. s. så, att den avser tillstånd till överläggning, men icke till beslut. Dessutom har det gjorts den skillnaden, att man i allmänhet är mycket strängare, när det gäller domarmaktens beslut än då det gäller regeringsmaktens beslut.

Nu kan ju riksdagen på ett sätt få full frihet att diskutera och till och med besluta alla detaljer om ämbetsmäns beslut, om man nämligen anmäler sitt missnöje hos justitieombudsmannen. Dennes yttrande kommer sedan under lagutskottets och riksdagens prövning, och då kan man, i den ordning som regeringsformen i detta avseende stadgar, få upp ämnet i hela dess vidd uti riksdagen. Således, det finnes intet hinder för att på denna omväg kunna skaffa sig tillstånd att både diskutera en fråga i hela dess vidd, jämväl då det gäller domarmaktens åtgärder, och att även på visst sätt få besluta, om man gillar justitieombudsmannens åtgärd i ämnet eller icke. Jag tror det var 1916, som en lång och stor debatt i andra kammaren ägde rum just i fråga om det s. k. förräderimålet, och denna debatt gällde, huruvida man skulle uttala ett gillande eller ogillande av justitieombudsmannens åtgärd att ej beröra domstolarnas beslut, vilket i själva verket innebar det samma som ett uttalande från riksdagen om gillande eller ogillande av domstolarnas beslut.

Emellertid är det nu fråga om de fall, då en sådan omgång, icke kommer till användning. Beträffande dessa fall har det icke någon gång lyckats att få konstitutionsutskottet att avge ett klart och bestämt principutlåtande, hur ifrågavarande bestämmelse skall tolkas, utan utskottet har alltid fallit tillbaka på, att praxis numera är den och den, och i detta skede försäkrar man, att praxis nu är, att tillämpa bestämmelsen så mildt som möjligt, varvid dock, föreställer jag mig, fortfarande förbehålles den gamla strängare tolkningen, så vitt det gäller domstolarnas beslut.

Nu ha motionärerna velat få slut på denna ovisshet. De ha velat, att grundlagen skall säga ifrån vad som menas, så att man inte slår sig till ro med en praxis, som när som helst kan upprivas, beroende på talmännens individuella uppfattning, olika partiledares individuella uppfattning eller intresse, olika situationers individuella beskaffenhet o. s. v., o. s. v.

Varför vill då konstitutionsutskottet aldrig ge klart besked i

Ang. riksdagens rätt att behandla vissa frågor.
(Forts.)

den saken? Ja, det beror naturligtvis därpå, att man är rädd för att ge klart besked. Och varför är man rädd för att ge klart besked? Jo, därför att då kan inte praxis lämpas efter omständigheterna. Man skall ju besinna, att de, som bestämma över de här sakerna, är det parti eller de partier, som för tillfället ha majoritet, och de, som för tillfället ha majoritet, ha också regeringsmakten, och i regeringsmakten ligger också i den allra största utsträckning ämbetsmannamakten innesluten. Det är givet, att den, som har makten, gärna tillåter oförargliga diskussioner om maktutövningen, men det kan komma tillfällen, då diskussioner om maktutövningen äro högst olägliga och högst obehagliga och kanske också högst orättvisa, ehuru detta inte alltid är fallet, och då vill man instinktivt ha kvar möjligheten att bryta praxis just i det fallet. Och då gör man det också. Så har det alltid gått till.

Det är givet, att detta har varit en demokratisk fordran, därför att de föregående styrelser, som haft makten, till följd av sin ämbetsutövning genom konservativt folk i många fall också trätt de demokratiska principerna för när. Därför har demokratien hela tiden svärmat för och arbetat för den mildaste tolkningen och för att i alla händelser diskussionerna skola få bli fria, om man också hittills icke kunnat komma fram till en beslutanderätt annat än på omvägen över justitieombudsmannen och lagutskottet. Men kommer demokratien till makten eller ett visst demokratiskt parti och får majoritet och får ämbetsmannamakten, vilja dess anhängare, därför att de äro människor med precis samma instinkter som de, vilka förut haft makten, ha möjligheten öppen för sig att när det blir en obehaglig kritik av maktutövningen kunna klämma till och undertrycka yttrandefriheten. Man finner i hela världshistorien — partierna må ha varit vilka som helst — samma resultat: när man har makten, vill man förbehålla sig rätten att undertrycka yttrandefriheten, därför att man anser den i vissa fall obehaglig. Det kan handa, att man någon gång kommer fram till så ideella partier, att de för själva sakens skull tillåta alla att yttra sig uppriktigt och sant under alla förhållanden. Men gryningen av de tiderna ha vi ännu inte sett.

Således, detta är anledningen, och det är en mänsklig anledning, och då kan man förstå den. Man kan också säga, att det kan vara en vansklig sak nog att införa fria diskussioner om alla sådana här frågor i riksdagen — ifrågavarande bestämmelse lär ha kommit till på grund av de utsvävningar, som frihetstiden lär tillåtit sig, då riksdagen själv ville överta regeringsmakten — och det kan medföra en stor oreda. Varje styrelsesätt vill för övrigt slå vakt om sin författning och fordrade, att i alla fall också dess ämbetsmannastånd iklädes en viss okränkbarhet, åtminstone i någon mån, det tillåter icke kritik i det oändliga.

Emellertid, herr talman, då jag nu tror att de tider skola komma någon gång då man skall kunna tolerera diskussion även om sadana här saker till och med i riksförsamlingen, och då jag tror, att i vårt kalla klimat huvudena i alla fall äro så pass av-

kylda, så att det inte behöver bli ett allmänt slagsmål om alla möjliga beslut, utan att man skall kunna hålla sig till sådana fall, som verkligen väckt uppseende, samt då jag för det tredje anser, att i sådana fall, som väckt uppseende, en ämbetsmannatgård bör kunna diskuteras lika väl som vilken som helst annan åtgärd, för att det skall kunna bli klarhet i saken, yrkar jag nu, herr talman, bifall till motionen.

Ang. riksdagens rätt att behandla vissa frågor.
(Forts.)

Herr Clason: Om tolkningen av § 90 RF har det skrivits avhandlingar, och jag skulle naturligtvis kunna hålla ett mycket långt anförande om den saken. Men jag undrar, om inte kammaren i alla fall håller mig räkning för att jag icke inlåter mig därpå, utan endast erinrar därom, att frågan helt nyligen så sent som 1917, varit föremål för båda kamrarnas prövning och att konstitutionsutskottet då framhöll, att den rigorösare tolkning av § 90, som understundom tidigare förekommit, numera i stort sett övergivits, och att man borde kunna vara fullständigt överens om, att med den tolkning av paragrafen, som numera blivit den gällande, icke något obehörigt band lades på riksdagens överläggningar. Denna ståndpunkt godkändes av båda kamrarna.

Om man tar kännedom om förhållandena i vårt land och i andra länder beträffande yttrandefriheten i riksförsamlingen, tror jag för övrigt, att man skall kunna vara ense därom, att yttranderätten och rätten att tala om allt möjligt och hur länge som helst i våra kamrar är vida mer utsträckt än på en hel del andra håll. Jag tror verkligen icke, att det föreligger någon fara i paragrafens nuvarande avfattning, och jag kan inte se, att vare sig motionärerna eller den siste ärade talaren framfört något bärande skäl för en förändring i föreslagen riktning. Det är dock givet, att vissa band måste finnas, och jag ber att få påpeka, att såsom paragrafen lyder, den ju endast talar om att man icke får draga där berörda frågor under riksdagens prövning i annan ordning än grundlagarna bokstavligen föreskriva. Det finnes sålunda grundlagsenlig möjlighet att taga upp även sådana frågor till debatt, men det är naturligt, att man inte gärna kan skriva paragrafen så, att man under vilka förhållanden som helst skulle kunna ställa till med debatter här exempelvis om domarmaktens utslag.

Jag skall emellertid icke gå in på frågan vidare, utan tillåter mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Rop på proposition hördes nu.

Herr Lindhagen: Den siste talaren hade fortfarande ingenting annat att åberopa, än att man fattat beslut här om året i denna fråga, och att konstitutionsutskottet fortfarande vore enigt. Men han får inte förundra sig över att frågan kommer tillbaka, ända tills konstitutionsutskottet föreslår en klar bestämmelse om saken. Så länge utskottet vill hålla saken öppen och frågan fly-

Ang. riksdagens rätt att behandla vissa frågor.
(Forts.)

tande, får verkligen utskottet underkasta sig, att den kommer igen oupphörligt, och det kommer den också att göra.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu ifrågavarande utlåtande hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om nöjesskatt vid idrottsuppvisningar m. m.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckt motion om ändring av § 1 i kungliga förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 83, hade herr *Wijk*, greve *Lagerbjelke*, samt herrar *C. Ekman* och *Örne* hemställt, det riksdagen för sin del ville besluta, att § 1 mom. c i kungl. förordningen av den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga föreställningar skulle erhålla följande ändrade lydelse:

e) cirkus-, varité- och kabaretföreställning, uppvisning i idrott samt annan liknande tillställning.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att riksdagen, i anledning av förevarande motion måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av § 1 punkt a) i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar.

Häri genom förordnas att § 1 punkt a) i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

a) konsert-, opera- och annan musikalisk föreställning, dramtisk och litterär föreställning, uppvisning i konstnärlig dans samt uppvisning i icke professionell idrott.

Herr Enhörning: Herr greve och talman! Utskottet har visserligen icke till fullo bifallit motionärernas hemställan, men dock i viss mån gått densamma till mötes, vilket jag högeligen beklagar.

Det gör ett särdeles sorgligt intryck, att man nu, då den idrottsliga rörelsen i vårt land börjat stabilisera sig och bliva en

kulturfaktor av rang, kommer med förslag att göra den till ett skatteobjekt. De skarpaste protester hava även höjts från idrottsmannakretsar mot detta förslag. Hava förslagsställarna glömt, att ett av lösenropen vid sekelskiftet var djupare förståelse för och bättre hjälp åt de idrottsliga organisationerna, samt att man då för en gång skull möttes i enighet från alla läger. Man behöfde ej sätta i gång någon vidlyftig apparat för att hos folket agitera upp förståelsen för idrottens praktiska betydelse. Vårt århundrade, som stängde in allt större och större massor av vår ungdom i verkstäderna och kontoren, öppnade även blicken för betydelsen av de gamla kulturfolkens tävlingsbanor. En sund själ i en sund kropp, se där idealprincipen för den idrottsliga rörelsen. Även om denna ej i allo kan hålla måttet och uppfylla alla våra förväntningar, så måste vi dock erkänna, att den haft sin stora betydelse för folkhälsan. Vi se även, huru andra länder, i likhet med de gamla kulturfolken, givit idrotten en rangplats, som nästan förvånar. Men vi veta, att dessa länder ej förgäves omhuldat detta nationella intresse. I synnerhet nu, sedan 8-timmarsarbetsdagen är genomförd, borde det ligga oss om hjärtat att se till, att allt flera tävlingsbanor kunna taga emot våra ungdomar efter slutat dagsarbete. Det är ju orimligt att vänta, att alla skola ägna sin fritid åt studier eller föreningsliv. Människan är nu en gång sådan, att hon behöfver förströelse, och här har staten ett tillfälle att ingripa till förmån för en ädel och fostrande förströelse. Huru försiktigt motionärerna än framkommit med sitt förslag, kunna vi i detta ej se annat än motvilja för den idrottsliga rörelsen. Man vill inplantera i folkmedvetandet nöjesmomentet framför det ideella. I stället för att som hittills åskådarna samlas såsom till fest vid idrottstävlingarna, vilka oftast få ett fosterländskt inslag, skola de säkert känna sig oangenämt berörda av att vid erläggandet av entrén till tävlingsbanan bli påmind om sina biografbesök. Ty det finns faktiskt en massa människor, både äldre och yngre, vilkas intressen för idrotten förestavas ej av sensationslystnad, utan av ideella bevekelsegrunder.

Vid nöjesskattens tillkomst förlidet år begränsade man denna beträffande idrottsuppvisningar att blott gälla professionella sådana. Det förefaller mig, som om de ärade motionärerna presterat bra litet bärande skäl för att frångå denna begränsning. Förutsättningarna för nöjesskatten äro väl dels att det är fråga om rena nöjesföreställningar, vars större eller mindre grad av nödvändighet kan dragas i tvivelsmål, dels ock att den huvudsakliga avsikten med dessa föreställningar är att tillskynda vissa enskilda personer eller företag ekonomisk vinst. Har man detta klart i sikte, måste man väl bli en smula tveksam inför den nu föreslagna beskattningen, ty de nyssnämnda förutsättningarna föreligga ju icke alls vid de förevisningar, varom här är fråga. Dessa tävlingar äro ju liksom förhållandet inom den närliggande skytterörelsen något som man ansett oskiljaktigt från denna verksamhets natur. Dessa tävlingar äro helt enkelt nödvändiga för att utbreda och höja in-

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)*

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.*

(Forts.)

tresset för idrotten. De avgifter, som därvid upptagas, täcka ofta nått och jämnt kostnaderna för tävlingens anordning, och det eventuella överskottet kommer ju verksamheten i övrigt till godo.

Jag vill icke uppta kammarens tid med att utveckla alla de fördelar och det gagn denna verksamhet sprider, men jag kan icke underlåta att framhålla ett par synpunkter. Det är ju ett ofrånkomligt faktum, att det sker en allt större förflyttning av befolkningen från landsbygden till städerna och industrisamhällena. Allt flera befolkningslager dragas från det härdande friluftsarbetet. Det är ju synnerligen viktigt att bereda dessa och andra människor en ersättning för vad de genom de förändrade levnadsförhållandena förlorat i avseende å sin fysiska vigör. Och härvidlag har väl idrotten en synnerligen betydelsefull uppgift att fylla. Genom idrotten sammanföras olika samhällsklasser, och den kan på så sätt utöva en viss utjämning av klassmotsatserna och komma alla att känna sig samhöriga inför ett gemensamt mål. Det arbetas så mycket på söndring i vår tid, att även de samlande momenten böra tillvaratagas. Det är alltså en i verklig mening ideell rörelse, som man genom öppnande av den nu föreslagna beskattningsmöjligheten vill komma till livs.

Man tycks ha föreställt sig, att de ifrågavarande tävlingarna äro synnerligen lysande affärer för idrottsföreningarna, eftersom de nu skola göras till skatteobjekt. Häremot vill jag framhålla det, att idrottsföreningarna hava stora ekonomiska svårigheter att kämpa med. Idrottsplatserna, mark och byggnader skola amorteras, omfattande och dyrbar material måste arligen anskaffas. De pengar, föreningsmedlemmarna kunna skaffa, uppgå helt naturligt ej till större belopp. För att få med största möjliga antal måste man hålla avgifterna så låga som möjligt. Det är väl också känt, att man flerstades varit hänvisad till enskilda personers frikostighet i ganska stor utsträckning. De medel, tävlingarna inbringa, äro alltså mer än väl nödvändiga för föreningarnas ekonomi. De bilda sannerligen inga fonder, lika litet som några enskilda personer därav få någon del. Jag är övertygad om, att inkomsten på tävlingarna icke på långt när täcker idrottsörelsens utgifter. Överskott på en viss verksamhet erbjuder ju alltid en lockelse för staten att frångå hittills vedertagna beskattningsprinciper, men här borde då ett sådant fall icke föreligga.

För min del kan jag sålunda ej finna annat, än att den föreslagna beskattningen är synnerligen svagt motiverad rent sakligt sett, och då den därjämte skulle bidraga till att lamslå en av vår tids betydelsefullaste rörelser, måste jag yrka avslag å såväl motionen som utskottets hemställan.

Herr Norling: Herr greve och talman! Motionärerna i den föreliggande frågan ha åberopat ett uttalande av statsrådet och chefen för finansdepartementet såsom stöd för sin uppfattning, att jämväl amatör-idrotten bör vara underkastad nöjesskatt. Jag är för min del icke till fullo övertygad om att denna bevisföring hål-

ler streck, för så vida man icke vill tillåta sig en relativt fördomsfri tolkning av nämnda statsrådsuttalanden.

I det åberopade anförandet till statsrådsprotokollet betonas uttryckligen, att nöjes-katten ansetts böra omfatta alla tillställningar, i vilka nöjes- eller förströelsemomentet är det enda eller huvudsakliga. Där förutom nämnda moment ett annat och högre syfte ingår i tillställningarna, bör skatten göras i motsvarande mån lindrigare, heter det.

Det förefaller mig, som om man ur detta kunde ha rättighet att utläsa den meningen, att tillställningar i vilka nöjesmomentet intar en förhållandevis underordnad plats, böra lämnas skattefria. Vid bedömande av den fråga det här gäller att fatta ståndpunkt till, torde man rimligtvis först böra söka fastställa, huruvida uppvisningar i icke professionell idrott äro att anse som i avgörande grad nöjestillställningar. Skall man utgå från den av statsrådet formulerade grundsatsen, spelar det tydligen ingen roll, om dessa uppvisningar äga en »bikaraktär av nöjestillställning»; det säges ju uttryckligen, att nöjesmomentet bör vara »det enda eller huvudsakliga».

Utskottet har nu funnit »grundtanken i föreliggande motion» värd beaktande och följaktligen ansett, att även uppvisningar i amatöridrott böra vara underkastade nöjesbeskattning. Dock medger utskottet, att det kan förekomma dylika uppvisningar av sådan art, att beskattningen blir oberättigad, och för dylika fall hänvisar utskottet till kommunernas diskretionära befogenhet att, när anledning därtill finnes, befria från skatt.

Jag skulle vilja halla för troligt, att de erfarenheter, som nöjesskattelagens tillämpning redan givit, icke inbjuda till den av utskottet proponerade åtgärden att lägga ännu ett stort område under kommunernas »diskretionära befogenhet». För de kommuner, som över huvud taget upptaga nöjesskatt, är det bevisligen ett huvudintresse att få så stora skatteintäkter som möjligt. Följaktligen utövas den åberopade »diskretionära befogenheten» att befria från skatt så pass sparsamt, att i realiteten mycket legitima intressen få sitta emellan.

I olikhet med motionärerna har nu utskottet ansett, att amatöridrotten dock bör beskattas efter en lägre skala än den professionella idrotten. Huruvida gränsen bör dragas just på det sättet kan, så vitt jag förstår, vara vissa tvivel underkastat. Det finnes obestriddligen en kategori av amatöruppvisningar, som så pass närma sig den rena professionalismen, att deras beskattning efter samma skala som denna vore väl motiverad. Denna sak är emellertid av relativt underordnad betydelse. Vad som däremot synes mig förtjäna det allra största beaktande det är, att det ojämförligt största antalet idrottsuppvisningar utan tvivel äro av sådan karaktär, att deras fritagande från beskattning bör vara en självklar sak enligt den av motionärerna åberopade grundsatsen. Under den regel, som utskottet formulerar, falla sålunda principiellt endast helt få av dessa tillställningar, medan det övervägande flertalet rimligen

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)*

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)

bör inordnas under undantagsbestämmelsen om kommunernas »diskretionära befogenhet». Jag skulle vilja hålla för troligt, att det vore mera ändamålsenligt och riktigare att låta regeln vara regel.

Det är mig väl bekant, att divergerande meningar om idrottens betydelse och berättigande förefinnas. Personligen är jag långt ifrån någon idrottsentusiast, men jag måste dock ge dem rätt, som anse, att den moderna idrottsrörelsen har betydelse som kroppskulturens och den fysiska fostrans bästa framkomstmedel. Vidare kan man ju inte vara blind för, att det existerar en högst väsentlig skillnad mellan å ena sidan de nöjesanordningar, som normalt äro underkastade beskattning, och å andra sidan uppvisningar i amatöridrott.

Att beskatta exempelvis så pass kulturellt högt stående nöjen som teaterföreställningar och konserter, kan så tillvida vara befogat, som ju dessa anordnas i affärssyfte. Inkomsten går till företagaren, och de utövande konstnärerna, som hava valt konsten till sin livsuppgift, erhålla sitt levebröd därav. Med idrotten förhåller det sig annorlunda. Idrottsmännen öva idrott till egen förströelse och hälsa och för att genom sitt exempel sporra andra. Arrangörerna hava ingen inkomst av tävlingarna, utan inkomsten användes utslutande till att bestrida omkostnaderna för idrottsrörelsens fortvaro och utveckling. Att de inkomster, som på detta sätt uppdrivas, långt ifrån förslå för sitt ändamål, förstår man därav, att såväl staten som talrika kommuner och många enskilda årligen lämna ganska betydande anslag åt idrottsrörelsen. Att nöjesbeskatta den ur samhällets synpunkt önskvärda och nyttiga självverksamhet, som utövas av den idrottsligt intresserade ungdomen, samtidigt som denna verksamhet understödes genom penninganslag av det allmänna kan näppeligen vara riktigt.

Nu anser man sig visserligen kunna påvisa, att rätt betänkliga missförhållanden på sina håll förekommit, i så måtto att enstaka idrottsföreningar använt stora delar av sina inkomster för bekostande av dyrbara festtillställningar. Jag bestrider inte, att detta missförhållande är beklagligt och klandervärt, men jag tror ej, att man reagerar mot missförhållandet på det sätt motionärerna anvisat. Det vore säkerligen rimligare, att föreningar, som bete sig på det sättet, ansåges oberättigade att komma i åtnjutande av kommunala och statliga anslag. Möjligen kunde man också tänka sig någon form av offentlig kontroll över idrottsrörelsen.

Att däremot taga några enstaka föreningars snedsprång som anledning att beskatta hela rörelsen kan knappast vara tillrädligt.

Till slut vill jag också påpeka, att det finnes exempel, som avskräcka. I Danmark är skatt införd sedan förra året, och under rättelserna därifrån giva, enligt vad styrelsen för svenska gymnastik och idrottsföreningarnas riksförbund meddelar, vid handen, att den danska idrottsrörelsen redan står inför ekonomisk ruin. Man är övertygad om att den tid är nära, då den danska staten

har att välja mellan tvenne alternativ, att låta hela idrottsverk- *Om nöjeskatt*
sambeten förfalla eller att själv omhändertaga och bekosta denna *vid idrotts-*
verksamhet, som hittills i så väsentlig grad burits upp av enskild *uppväringar*
oegennyttja och uppoffring. *m. m.*

(Forts.)

Förvissad som jag är om att en nöjesbeskattning av den svenska idrottsrörelsen skulle vara en i många avseenden synnerligen olycklig åtgärd, tillåter jag mig, herr talman, att yrka avslag å utskottets förslag.

Greve W a c h t m e i s t e r: I likhet med de båda föregående ärade talarna kan jag varken följa motionärerna eller utskottet, utan anser, att den nu gällande kungl. förordningen har anlagt en långt riktigare synpunkt på tingen. Utgår man däriifrån — och det får man väl anse vara fastslaget såsom riktigt — att idrotten utgör ett kraftigt led i befrämjandet av folkhälsan, så är det alldeles naturligt, att staten och kommunerna skola stödja denna rörelse, men det förefaller mig vara alldeles bakvänt, att den icke professionella idrotten skall med sina små tillgångar hjälpa och stödja kommunerna. Det tycker jag är upp och nedvända världen. Den hänvisning till kommunernas välvilja, som utskottet ger, är en klen tröst för idrottsmännen. Behöva kommunerna penningar, och det behöva de alltid, taga de nog också ut skatten. Nu medgiver jag gärna, att det är olika förhållanden i storstäderna, t. ex. där man har tillgång till en sådan plats som Stadion här i Stockholm. Där ställa sig förhållandena något olika, men för idrotten behövas nog även där penningar. I landsorten, och det kan jag även av egen erfarenhet intyga har idrottsrörelsen ytterligare ännu ett medel. Idrottsrörelsens vänner ha fått gå ur hus och i hus för att anhålla om medel för rörelsens upprätthållande. Och det är då bakvänt, att dess medel skola, om också indirekt gå till kommunerna. Det kan jag icke förstå vara riktigt.

Nu hava motionärerna sagt, att det är svårt att skilja på professionell och icke professionell idrott. Det kan vara möjligt, men med god vilja går det nog, och för övrigt har utskottet uppdelat dessa båda idrottsgrenar och lagt den professionella idrotten i den högst beskattade klassen och den icke professionella idrotten i den lägsta klassen. Så den saken går nog.

Då jag har hört från idrottskretsar inom det län, jag representerar, att det skulle vara ett mycket hårt slag för idrotten, om motionen antoges och även om utskottets förslag antoges, så ber jag, herr greve och talman, att få yrka avslag på såväl motionen som utskottets förslag.

Herr Wijk: Herr talman. mina herrar! Jag måste säga, att de föregående talarna, och särskilt den förste, hava givit åt det föreliggande förslaget en alldeles för stor bärvidd. Det har naturligtvis icke varit motionärernas mening att som det sagts, rikta ett dråpslag mot idrotten. Det har icke varit deras mening att i ringaste mån inkräkta på den idrottsliga verksamheten. Motionä-

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)

rererna hava velat lägga nöjesbeskattning på de åskådare, som besöka en del idrottsuppvisningar, vilka ha en alldeles utpräglad karaktär av nöjestillställning.

Såsom herrarna veta, äro för närvarande uppvisningar i professionell idrott underkastade nöjesbeskattning. Jag vill i detta sammanhang påpeka ett misstag, som insmugit sig i utskottets motivering. Citatet av § 1, punkt c) av den nuvarande lagen har blivit felaktigt, i det att orden »uppvisning i professionell idrott» hava blivit uteglömda. Nu är det emellertid så, att vid stora idrottstävlingar spelar den professionella idrotten för närvarande en mycket underordnad roll. De stora idrottsfesterna — tävlingarna, som locka allmänheten och som hava en alldeles utpräglad karaktär av nöjestillställningar — hava icke någon professionell karaktär och undgå därigenom helt och hållet nöjesbeskattning. Det är motionärernas livliga övertygelse, att just dessa föreställningar, som det här är fråga om, skulle icke i någon mån lida av, att de blevo underkastade nöjesbeskattning. Tillströmningen skulle bliva alldeles densamma. Idrottsföreningarnas inkomster skulle bliva alldeles oberörda.

Skulle det förslag, som nu föreligger, tolkas på sådant sätt att nöjesskatt skulle påläggas alla idrottstävlingar, varvid inträdesavgifter upptogos, vore detta givetvis att gå alldeles för långt, och det har inte heller varit avsett. Man får väl antaga, att kommunernas rätt att besluta om lindring eller eftergift av skatten i sådana fall som dessa, kommer att utövas på ett sunt och riktigt sätt. Å andra sidan är att märka att i den mån som kommunerna erhålla inkomster av nöjesskatt vid idrottstävlingar, uppstår därmed ett ganska starkt motiv för kommunen att lämna anslag till sådana former av idrotten, som på andra vägar hava svårt att hålla sig uppe och behöva få ett stöd. Så har varit fallet ifråga om musikaliska och andra liknande föreställningar, där kommunerna hava använt inkomst av nöjesbeskattningen, för stödjande av de företag, för vilka skatt har uppburits. Jag tror därför, att om man tillmäter de kommunala myndigheterna ett normalt och sunt omdöme i dessa ting, behöver man icke känna någon oro för, att ifrågavarande beskattning skall drivas längre, än vad som är sunt och riktigt, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Klefbeck. Herr talman! Jag kunde inskränka mig till att instämma i det väsentliga, som de tre första talarna här från talarstolen hava anfört, men jag skall ändock understryka ett par punkter.

Vi hava varit med här i riksdagen att lämna understöd till idrottens befrämjande. Det synes då vara inkonsekvent att sedan beskatta idrottens utövare, när de samlas till tävlingar. Det är också av oss alla erkänt, och det låg ju till grund för, att vi beviljade anslag till idrottens befrämjande, att idrotten i och för sig var en rörelse, som i mycket hög grad var värd uppmuntran. Vi

klaga ofta över ungdomens förvildning och urartning och allt sådant där. Då böra vi väl se till, att de krafter, som äro verksamma för att höja ungdomen fysiskt och därigenom också psykiskt, på allt sätt understödjas.

Det säges också, att om man tager denna skatt, skall kommunen med den kunna understödja sådan idrott, som är värd understöd och som kämpar med svårigheter. Jag vet icke, om det låter sig göra. Jag tror, att i Stockholm är det på det sättet, att inkomsterna av nöjestillställningarna gå till den gemensamma kassan precis som andra inkomster, och om det ena skall kunna skiljas från det andra, skall det väl erbjuda vissa svårigheter. I alla händelser skulle ett sådant tillvägagångssätt välla rätt mycken avundsjuka och missnöje i de olika föreningarna.

Jag får också vitsorda, att idrottsföreningarna kämpa med de allra största ekonomiska svårigheter för att halla sin verksamhet i gång. Jag har själv den äran att vara ordförande i en ganska stor idrottsförening här i Stockholm, och jag kan vitsorda, att den föreningen ständigt haft att kämpa med stora svårigheter. Den har aldrig haft på sitt program mindervärdig idrott, allra minst sådan, som från ren nöjessynpunkt kunde hava mindervärdig karaktär, utan den har ägnat sig åt rena idrottsövningar på ett mycket framgångsrikt sätt och har varit i tillfälle att i stor utsträckning gagna ungdomen. Den föreningen, liksom alla andra föreningar, är synnerligen bekymrad, om den föreslagna beskattningen skulle genomföras.

Man har vidare sagt, att det är så svårt att skilja på professionell idrott och icke professionell. För den, som är med i idrottsarbetet, förefaller detta tal mycket underligt. Det finnes icke en idrottman, som icke har den skillnaden mycket klar för sig och dragit upp skillnaden mycket skarpt, och här i vårt land står den professionella idrotten i mycket låg kurs.

På det inga onödiga svårigheter må läggas i vägen för detta enligt min mening för ungdomen ytterligt gagnande och hälsosamma arbete, vill jag också, herr talman, varmt instämma i yrkandet om avslag på utskottets ifrågavarande hemställan.

Herr Clason: Jag tror, att man gör alldeles orätt, om man menar, att utskottet med detta förslag skulle vilja hava på något sätt förnekat idrottens betydelse och berättigande. Det är långt ifrån förhållandet. Idrotten skall naturligtvis främjas och bör naturligtvis också för den skull understödjas. Om man går igenom nöjesskatteförordningen, finnes det emellertid en hel rad av nöjen eller liknande verksamhetsområden, som också få understöd av staten, t. ex. musiklivet, operaverksamheten o. s. v., vilket icke hindrar, att man beskattar icke utövarna av denna verksamhet utan åskådarna, dem, som gå dit och betrakta det som en nöjestillställning.

Nu har det sagts här, att en stor del av inkomsterna från dessa stora idrottstävlingar, om vilka man kan ifrågasätta, att

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.*

(Forts)

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)

skatt skulle upptagas, skulle gå till utgifter på annat håll för att stödja motsvarande verksamhetsgrenar i andra delar av landet, som skulle kämpa med stora svarigheter. Ja, det är ju möjligt, men även den omständigheten tror jag gäller åtskilliga av de nöjesgrenar, som bliva beskattade, nämligen att överskottet på ett håll kan användas till att hjälpa på ett annat håll.

Vad utskottet och motionärerna naturligtvis i främsta rummet haft i sikte är vissa av dessa stora idrottstävlingar, särskilt tävlingarna i fotboll, som emellanåt anordnas i storstäderna. Och jag vågar påstå, att om på något håll nöjesmomentet är ganska starkt utprägladt, så är det hos åskådarna av dessa tävlingar. Jag tror, att var och en, som känner till dessa tävlingars anordnande, och huru det går till där, skall medgiva, att den stora tillströmningen beror på en mycket stor uppskattning av nöjesmomentet därvid. Det är givetvis beträffande sådana tävlingar, som man måste säga sig, att det är fullt lika rimligt att beskatta dessa som en hel rad andra, som i förordningen omnämnas t. ex. konstnärliga framställningar, konsertföreställningar, vissa dramatiska och litterära tillställningar, uppvisning i konstnärlig dans o. s. v. Jag kan icke inse, att dessa av mig nyss berörda idrottstillställningar äro på något sätt förtjänta att ställas i en annan klass. Däremot är det givet, och det har utskottet understrukit, att det finnes en rad av tävlingar, som man enligt utskottets förmenande icke kan på allvar ifrågasätta att på det sättet nöjesbeskatta. Utskottet har bestämt strukit under detta, och jag tror, att var och en förstår — jag tänker på tävlingar i skidloppning och andra dylika tävlingar — att beträffande dessa tävlingar kan det icke ifrågakomma att beskatta dem. Därför har utskottet alldeles bestämt understrukit, att liksom det finnes vissa musikaliska och litterära föreställningar, som kunna beskattas, men vilka icke bliva beskattade, så bör beträffande dessa nu berörda idrottstävlingar samma undantagsbestämmelse komma till användning, som finnes i nöjesskattelagen och som medgiver kommun icke blott att fullständigt befria från skattens utgörande utan också att bestämma att skattebeloppet användes till det ändamål, för vilket tillställningen har anordnats.

Den siste ärade talaren ville göra gällande, att det icke skulle vara möjligt att i en kommuns kassa urskilja, vad som kommer in vid dessa tävlingar, och sedan använda det till samma idrott eller idrotten över huvud taget. Det är alldeles självklart, att då den institution, som skall redovisa för biljettförsäljningen, inbetalar ett belopp, skall man naturligtvis kunna urskilja detta belopp från alla andra belopp, som flyta in till kommun-ns kassa. Saledes, några svarigheter i detta avseende anser jag icke alls föreligga.

Sedan har man talat om, att detta förslag skulle vara ägnat att »slamslå idrotten» och den idrottsliga verksamheten över huvud taget. Det skulle vara ett dräpslag, tror jag någon har sagt. Jag ber dels först få understryka vad jag nyss sagt, att detta är icke någon skatt på idrottsföreningarna, utan en skatt, som drabbar

folk, som går dit som åskådare, och för det andra: vad gäller det i denna punkt? Utskottet har i likhet med motionärerna satt för den icke professionella idrotten — det vill jag upplysa om — samma skatteskala som gäller i fråga om punkten a) av § 1 i nöjes-skattelagen. Vad är det för skatteskala, som där tillämpas? Jo, det är en skatteskala av fem öre på en biljett av 50 öre eller tio öre på en biljett av 1 krona o. s. v. Det blir 10 % av biljetten, som skall utgå i skatt. Jag vågar påstå, att de personer, som exempelvis gå till dessa Stadionföreställningar och som betala en eller två, eller tre eller fyra eller fem kronor för att sitta och åse dem, dessa personer hava mycket väl råd att lägga till 10 % på det pris, de betala för sina biljetter. Om man går dit för att övervara och se på en sådan föreställning, skall man få se, att under densamma och vid densamma dessa åskådare sannerligen icke ålägga sig någon begränsning i det sätt, varpå de därunder göra utgifter, och det lilla belopp, som skulle läggas på biljetten, skulle icke komma att i ringaste mån hindra tillströmningen. Jag är sålunda övertygad, att de farhågor, man har, att denna skatt skulle lamslå eller minska tillströmningen till dessa föreställningar, äro fullständigt överdrivna. Man kan ju dessutom tillägga ett annat skäl nämligen det, att åtskilliga av dessa vid tävlingarna förekommande åskådare äro nog sådana, som över huvud taget icke betala någon synnerligen hög skatt, kanske icke någon skatt alls till kommunen, och om de över huvud taget bidraga till kommunens utgifter, så tror jag, att de kunna mycket väl bidraga ytterligare med de 5 eller 10 öre pr biljett, som i normala fall skulle förekomma. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Om nöjeskatt
vid idrotts-
uppträdanden
m. m.
(Forts.)*

Herr Örne: Herr talman, mina herrar: Då jag hör till untecknarna av den motion, som föranlett utskottets förslag, skall jag be att få yttra ett par ord. Jag ber då få betyga, att min ståndpunkt i saken ingalunda är förestavad av någon fienskap mot idrotten. Jag är ganska intresserad av idrottstävlingar, när jag någon enstaka gång har tid och tillfälle att bevista dem, och jag kan icke se annat, än att även den professionella idrotten kan ha sitt berättigande lika väl som cirkus, kappkörningar och sådana nöjen; men jag tror, att var och en, som vill vara uppriktig, måste giva mig rätt, då jag påstår, att under de senare åren har det kommit in ett betydligt starkare nöjesmoment i idrotten än tidigare. Och det gäller alldeles särskilt dessa stora fotbollstävlingar, som, såvitt jag förstår, för det stora flertalet åskådare icke har större betydelse än en cirkusuppträdelse eller något i den stilen. Jag kan därför icke finna, att det är något oberättigat, att utsträcka nöjesbeskattningen till sådana tillställningar, i den mån de endast tjäna att tillfredsställa åskådarnas lust för sensation och för spel.

Jag kan fullständig instämma med den förste talaren, att idrotten är en kulturfaktor av rang, i den mån den går ut på att frambringa en sund själ i en sund kropp. Det synes mig dock — och det vill jag sluta

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.

(Forts.)

med att här understryka — att man inom idrottskretsarna, i synnerhet på sista tiden, något väl mycket försummat själen till förmån för kroppen. Jag vill icke alls, att idrottsrörelsen skall vara någon sorts rörelse för meddelande av nyttiga kunskaper. Det är icke på det sättet, som denna rörelse skall uppfostra deltagarna, utan vad man kan fordra är, att den verkar rent moraliskt uppfostrande och gör idrottsmännen till vad man kallar gentlemän. Åtskilligt, som inträffat på sista tiden, synes mig visa, att man ganska litet upprätthållit det egentliga syftet med idrottsrörelsen i det avseendet. Det var icke så länge sedan det förekom, att idrottsmän överföllu ett par herrar med damer ute å Djurgården, förmodligen efter en fest, som följde på en övning av något slag. Och den, som reser på järnväg rätt mycket, tror jag kan intyga, att idrottsmännen ofta uppträda som ett rätt otrevligt element i kupéerna. En konduktör yttrade helt nyligen, att rallare vore egentligen mycket lätthanterliga i jämförelse med fotbollsspelare. Jag vill icke alls generalisera enstaka företeleser, men då idrotten är på tal, har jag icke kunnat underlåta, fastän det strängt taget icke hör till ämnet, att framhålla, att det skulle vara önskvärt, att man så till vida i rörelsen toge hänsyn till idrottsmännens själ, att man gjorde sitt bästa till att uppfostra dem till verkliga gentlemän.

Allra sist vill jag lämna ett meddelande, som en kommunalman från Stockholm just stack till mig. Han påpekar, att Stockholms stad understöder med allmänna medel den idrott, som stadsfullmäktige anse lämpligt att understödja, fullständigt oavhängigt av nöjesbeskattningen, och om så sker, kan jag icke finna annat, än att nöjesskatten skulle kunna bli en faktor för att hålla idrottsrörelsen på sunda banor, då man beskattar de former, som ha en övervägande karaktär av nöje, och använder inkomsten därav och åtskilligt därutöver till att understödja den idrott, som icke är ägnad att väcka sensation och icke i lika hög grad tager penningar ur allmänhetens ficka som t. ex. fotbollsspelet gör.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Enhörning: Herr greve och talman! Den ärade talarren på Göteborgsbänken nämnde någonting om, att idrottsfester numera fått karaktären av nöjesfester. Ja, det kan ju vara sant delvis och jag vill därvidlag understryka, att det är ett verkligt nöje, när man kan få tillfälle vara med på idrottsuppvisningar! Han ansåg också, att kommunerna här i landet skulle vara mera hägrade att lämna bidrag till idrotten, om de fingo inkassera dessa avgifter. Detta, mina herrar, tror jag icke alls. Såsom framgår av utskottets utlåtande, hava kommunerna hittills — ehuru ej lagligen berättigade — försökt att inränga därtill idrottstävlingar under mom. c i 1 §, således den högst beskattade klassen. Det har anmärkts, att kommunerna alltid behöva pengar, och så torde förhållandet även komma att bli framdeles. Hava kommunerna någon möjlighet att beskatta idrotten,

så skola de nog icke underlåta att göra detta, utan att med bidrag stödja idrottsmännen.

Nu sade den siste ärade talaren, att idrottsmännen ha på senare tid försummat sin själ till förmån för kroppen. Ja, det kan ju tyckas så vid ett flyktigt besök på idrottsbanan. Men jag vill fråga den ärade talaren, huruvida icke idrotten, som den nu utövas, föder, till exempel, sinnesnärvaro, och är icke denna en i högsta grad utomordentlig egenskap? Nu framhöll den ärade talaren också vissa skuggsidor. Sådana kunna ju förekomma, huru beklagliga de än äro, men jag vill i viss mån bestrida att dessa uteslutande få skrivas på idrottens konto. Jag vill däremot påstå, att denna idrott fostrar våra söner till verkliga gentlemän, och det var ju det, han önskade. När man till exempel vid idrottstävlingar ser de segrande och de besegrade idrottsmännen räcka varandra handen, så betyder det givetvis en mycket stor självuppgivelse, men härigenom bibringas de en fostran, som är av mycket stor betydelse för hela deras liv. Att idrotten här hos oss verkligen har en mycket stark fostrande betydelse, det skola vi icke förbise.

Här gäller det nu en principfråga av största vikt. Alla måste vi erkänna, att en nöjesskatt på idrotten skulle föra den ett steg nedåt i stället för framåt. Idrotten är den skola, där stora massor av vår hurtigaste ungdom stärka sig i kampen för tillvaron, och där de i kamratligt umgänge finna sina bästa minnen för livet.

Med beundransvärd frikostighet har Sveriges riksdag ständigt skänkt medel till främjande av vår andliga odling. Låt oss då ej heller nu, när det gäller den fysiska vara kortsyntare.

Herr greve och talman! Jag vidhåller mitt föregående yrkande.

Herr Nilson, Karl August: Herr greve och talman! Jag måste be att med ett par ord få inlägga en protest mot den siste talarens skönhetsmålning, att idrotten förädlar vår ungdom, våra unga söner, som han uttryckte sig. Häremot kan jag framdraga ett enda litet exempel. Jag kom förra hösten eller sensommaren i en järnvägs-kupé tillsammans med ett dussintal idrottsmän, som varit med om en uppvisning i Karlstad och voro på väg till sin hemstad Göteborg. Jag kan försäkra herrarna, att ett så rätt och ohyvsat språk som de presterade under den tre kvarts timme, som vi måste vara tillsammans i järnvägs-kupén, har jag nästan aldrig hört. Flera stycken av oss i kupén måste för att kunna skydda sig något så när lämna den, tills herrar idrottsmän lämnade tåget för ombyte vid nästa station. Jag meddelar icke detta för att påstå, att det alltid är på det sättet. Men det är dock så, att idrotten har fört med sig något, som leder bort från det verkligt ädla, det verkligt stora och sköna och särskilt från de kristna sederna, då idrottsmännen använda alla sina söndagar, såväl förmiddagen som hela dagen i övrigt, för att uteslutande ägna sig åt denna kroppsliga, fysiska kultur, vilket naturligtvis i och för sig har sitt värde, det kan jag icke betvivla och det vill jag icke bestrida.

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)*

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)

Men då frågan om idrottens andliga kulturvärde kommit upp, synes det mig önskvärt tillse, om det finnes någon möjlighet att bortarbeta dessa avigsidor hos idrotten. Jag önskar, att de herrar, som alldeles särskilt taga idrotten under sina vingars skydd, också se till, att idrotten får ett verkligt fostrande och förädlande moment i andligt och i kulturellt avseende, så att icke bara kroppen utan också själen fostras och förädlas. Dessa unga män gå annars med all säkerhet till mötes en framtid, då icke kunna — även om de hava starka kroppar, som herr Enhörning började sitt första anförande med — prestera en sund själ, utan endast möjligen en fysiskt stark kropp, men en fördärvad själ. Då man nu lagt frågan på den bogen, att här gäller det att understödja eller icke understödja en sådan verksamhet, måste jag som den nu ligger och av de skäl utskottet anført be att få instämma i utskottets uttalande, och jag kommer för min del att rösta för utskottets förslag.

Herr B a r n e k o w: Herr greve och talman! Jag hade icke tänkt begära ordet, om icke den siste ärade talaren hade fällt en del yttranden, som icke böra få stå oemotsagda. Han sade, att han betraktade det som ett synnerligen stort fel — från hans sida sett antagligen — att idrottsmännen använda söndagarna för idrottsövningar. Jag ber att få säga, att jag i likhet med honom beklagar att så måste ske, men jag vill på samma gång påpeka, att de kunna använda den sämre än till sund och stärkande idrott.

Det har även såväl av den siste ärade talaren som av några föregående sagts, att de beklaga, att idrotten har urartat, så att idrottsmännen icke bliva gentlemän. Jag beklagar, att de icke äro gentlemän allihopa. Men jag ber att få konstatera, att det kanske finnes flera gentlemän hos dem än hos många andra grupper av vårt folk.

Jag kan icke underlåta att med ett par ord göra en sammanfattning av den föregående diskussionen. De, som uttalat sig till förmån för utskottet, ha tydligen gått fram på två skilda linjer. Några ha sagt vi vilja idrotten all möjlig framgång och vi anse, att nöjesskatten visserligen skulle drabba idrottstävlingarna, men att den icke på något sätt komme att skada idrotten. Från annat håll säges däremot: låt oss få nöjesskatten för att knäcka idrottsrörelsen!

De ärade motionärerna ha ju två skäl, må jag säga för sin motion. För det första anse de, att kommunen, om nöjesskatten icke omfattar även dessa idrottstävlingar, lider stor ekonomisk förlust, och för det andra säga de på något ställe att det icke är alldeles rätt att idrotten går fri från nöjesskatten, därför att de tyckas anse, att idrotten icke har något kulturellt värde. Jag ber få påpeka, att utskottet icke har godkänt dessa båda skäl. I såväl sin motivering som i de uttalanden, som några utskottsledamöter gjort i dag, hava de tagit avstånd från det skäl, som motionärerna anföra, nämligen att idrotten skulle vara kulturellt mindervärdig, men de ärade utskottsledamöterna hava hängt sig så starkt fast vid att det föreligger ett ekonomiskt behov för kommunerna. Jag ber dock att få erinra talarna om, att flera av dem ha

i sina anföranden kommit därhän, att säga det gör ingenting om kommunen tager emot nöjesskatt, ty den kommer att lämna större delen av skatten till understöd åt idrottsverksamheten. Det är icke möjligt att söka gå fram på två så skilda linjer, ty antingen säger man: »Låt oss icke understödja idrotten, då den är mindervärdig», eller ock säger man: »Giv den i stället så mycket understöd som den kan få.» Det föreslagna är ju egentligen att taga med ena handen och giva med den andra.

Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på utskottets hemställan och motionen.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag tänkte, herr greve och talman, icke förlänga denna diskussion. Då emellertid, så vitt jag förstår, den siste talarens utläggning av motionärernas motivering icke är riktig, måste jag däremot inlägga en gensaga.

Vad motionärerna sagt om idrottens kulturella värde är att »Vid skattesatsernas bestämmande borde därjämte i görligaste mån hänsyn tagas till nöjenas större eller mindre kulturella värden. Vill den ärade talaren bestrida, att man icke kan ifråga om idrott, tala om sådan av större eller mindre kulturellt värde?

Sådant som förslaget är lagt, med rätt för kommunen att själv bedöma, i vilket fall skatt skall utgå eller icke, och med den verkan av sådana beslut, att skatten uppenbarligen kommer att träffa sådana fall, där idrotten för de deltagande åskådarna är ett påtagligt nöjesmoment, förefaller det mig, att ingen berättigad invändning kan göras emot utskottets förslag.

Att motionärerna icke varit ledda av en önskan att komma idrotten till livs, tror jag kan visas på flera sätt. I går till exempel behandlades i statsutskottet ett förslag om ökat bidrag till idrotten, och för min del biträdde jag detta därför, att anslaget uppenbarligen kommer en sådan utveckling av idrottslivet till godo, som måste betraktas som önskvärd.

När man vet, huru inom idrotten själv kämpas en ständig kamp mellan å ena sidan idrottsföreningar, som verkligen vilja stärka deltagarnas fysik, och å andra sidan de, som endast taga hänsyn till tävlingsrekord och vad därmed sammanhänger, varav resultatet långt ifrån alltid blir en sund kropp, utan raka motsatsen, när man vidare betänker att skattesatserna skola komma att verka såsom en regulator till förmån för den förra delen av idrotten, då synes det mig icke kunna göras någon erinran mot skatteförslaget.

Herr greve och talman, jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Frih. Fleming: Det har framhållits av dem, som försvara utskottets betänkande, att det icke skulle vara någon beskattning på idrotten, som man sagt, utan det är de besökande, som få be-

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)*

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.

(Forts.)

tala skatten. Jag tror, att i många fall det kommer att bli på det sättet, och vore det så, skulle jag icke hava något emot att yrka bifall till utskottets förslag. Men jag kan å andra sidan mycket väl förstå, att hos idrottsledarna mycket starkt framträder den farhågan, att tillströmningen till en del uppvisningar och tävlingar genom denna skatt skulle komma att minskas, varigenom intresset minskas och de inkomster gå förlorade, som på många håll rätt väl behövas, och varför dessa tävlingar anordnas. Jag kan mycket väl inse, att man hyser den farhågan att så kommer att ske. Då man icke vet, om icke detta kan bli följderna av förslaget, och då jag anser, att idrotten, oavsett de oarter, som existera och icke kunna förnekas, har en kulturell betydelse, vilken jag icke vill underskatta, anser jag att man icke bör taga detta ovissa steg och av den anledningen ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Cla s o n: Jag är delvis uppkallad av den diskussion, som förts, om idrottsmännen äro gentlemän eller icke. Jag vill säga, att det ligger bra mycket vid sidan av frågan. Jag har all möjlig aktning åt idrottsmännen, men det finnes på detta område, liksom på alla andra, undantag.

Jag vill emellertid protestera mot det yttrande, som fälldes av en talare, att bakom yrkandet från utskottets sida skulle ligga en önskan att »knäcka till» idrottsrörelsen. Det är alldeles icke fallet lika litet som jag tror det någonsin förefunnits en önskan att »knäcka till» konserter, musikföreställningar, opera- och dramatiska föreställningar samt alla möjliga andra nöjen därigenom, att riksdagen i fjol enade sig om att införa nöjesskatt. Varför infördes nöjesskatten? Den infördes därför, att man ansåg, att dessa nöjen voro ett lämpligt beskattningsbart föremål; man ansåg att de personer, som för nöjets skull ville gå på dessa gärna kulturellt värdefulla tillställningar av en eller annan art, också hade råd att erlægga en liten skatt vid sidan av den övriga avgiften. Jag tycker, att det är en ganska förståndig och sund princip, varom riksdagen enade sig.

Då har nu uppkommit frågan: »Skall man från dessa beskattningsbara nöjen undandraga varje slag av amatörföreställning?» Det är fullkomligt tydligt, att det finns grupper av dylika föreställningar, där tillströmningen verkligen är sådan, att man icke på något sätt kan förneka, att nöjesmomentet för åskådarna är det främsta; om man där tager upp en skatt efter här ifrågasvarande låga skattesats, tror jag, att man med fullt skäl kan våga det påståendet, att den icke kommer att inverka hämmande på tillströmningen.

Jag kan icke finna något bärande skäl i det, som den siste ärade talaren sade, att man icke skulle antaga denna lagändring därför, att det finnes vissa »farhågor» hos rörelsens ledande män att skatten möjligen skulle kunna inverka menligt. Jag vill här-

emot svara, att man skulle då överhuvud taget icke hava några nöjesskatter alls på sådana nöjen, som anses vara av kulturellt värde om man skulle taga hänsyn endast till utövarnes farhågor.

Jag vill slutligen ännu en gång understryka att det icke är fråga om att såsom en plikt ålägga skattens uttagande. Jag är övertygad om att det helt visst kommer att finnas en mängd kommuner, där förhållandena komma att föranleda till, att nöjesskatt icke kommer att uttagas på en hel rad av mera kulturella idrotts-tävlingar.

*Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppsättningar
m. m.
(Forts.)*

Herr Enhörning: Herr talman, mina herrar! Jag vill för min del endast beklaga de sorgliga erfarenheter, som den högt ärade talaren på Värmlandsbänken hade av idrottsmän på resor. Jag vill icke heller bestrida, att sådant har kunnat hända, men varför uteslutande skylla det på idrotten? Men, mina herrar, det kan bero därpå, att idrotten ännu i vårt land är alldeles för ung. Om den får utveckla sig i sund riktning, är jag övertygad om, att dylika beklagliga moment så småningom skola försvinna. Att de icke alldeles kunna göra det, kan man lätt förstå därav, att ungdomen mången gång är alltför »ungdomlig». Jag vill i detta sammanhang erinra den ärade talaren om det tyska ordspråket, som säger: »Es kommt in allen Familien vor».

Vad beträffar den ärade talaren på Gävleborgsbänken syntes han reagera emot »träning och rekord» inom idrotten. Men jag vill giva honom den upplysningen, att ingen idrott är möjlig, så vitt icke »träning och även rekord» förekomma.

Herr greve och talman. Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu ifrågavarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Enhörning begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar.

Nej;

Om nöjesskatt
vid idrotts-
uppvisningar
m. m.
(Forts.)

Vinner Nej, avslås såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 34.

Om sättet för
brädsckande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 31, i anledning av väckt motion om ändring av §§ 10 och 89 regeringsformen.

I en i första kammaren väckt motion, nr 223, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse av nedannämnda paragrafer i regeringsformen:

§ 10. Innan ärendena hos Konungen i statsrådet föredragas, skola de, *utom då ärendet på grund av sin brädsckande natur ej tål uppskov*, genom nödiga upplysningars inhämtande från vederbörande ämbetsverk av den föredragande beredas.

§ 89. Uti riksdagens kamrar — — i 87 § 1 mom. stadgat.

I lagfrågor i övrigt må Konungen och, när det gäller brädsckande angelägenhet, som ej tål uppskov, kunna utfärda lag att gälla provisoriskt, intill dess nästa riksdag sammanträtt och fattat beslut i ärendet.

Utskottet hade i nu föreliggande utlåtande på andragna skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Lindhagen*: Det är förmodligen herrarna bekant, att statsapparaten fungerar ganska långsamt och tungt, när det gäller ärenden av formellt avgörande. Jag har för min del en ganska stor erfarenhet av detta och har fäst mig särskilt vid att därigenom så många människor icke kunna hjälpas, därför att hjälpen kommer alldeles för sent. Det äger bl. a. rum på jordfrågans många områden.

Nu har redan den grundsatsen börjat slå igenom, att för de s. k. affärsdrivande verken ordna saken på det sättet, att man följer de enskilda affärsorganisationernas föredöme och anordnar en snabb och effektiv behandling av ärendena. Men varför skulle det icke vara angeläget att göra detta även vid andra statsärendens behandling?

Vad jag nu för min del fäst mig vid såsom varande särskilt hinderligt och olycksbringande för många människor, det är att i brädsckande ärenden vederbörande ämbetsverk först skall höras. För de flesta ärenden betyder det, att de skickas till kungl. befallningshavande, som infordrar sina underordnade myndigheters yttrande, och detta kan icke gå fort. Efter lång tid komma ärendena tillbaka och bli i sinom tid avgjorda, och då är det för sent för många. En annan äventyrlighet är, att riksdagen måste fatta beslut i en del frågor. Men

riksdagen är icke alltid samman, och när frågorna sedan komma före, är det ofta också för sent. Detta inträffar särskilt, när det gäller dels i jordfrågor att rädda folk, vars kontrakt gå ut på viss tid, dels i en mängd sådana ärenden, där det är fråga om att skydda det självägande bondeståndet mot att uppslukas av den industriella kapitalismen, eller när det över huvud taget gäller att hindra obehörigt jordförvärv. I sådana fall är det brådskande, oftast brådskande.

*Om sattet för
brådskande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:t.
(Forts.)*

Fördenskull har jag föreslagit — dock endast när anledning till fara i ett dröjsmål föreligger och endast i det fallet — att man skulle kunna göra undantag från att infordra ämbetsverkens utlåtande. Det är också mycket formellt att infordra yttrande från befallningshavande och dess underordnade myndigheter, ty man kan ofta, begripa saken lika bra och ofta bättre än genom befallningshavandes medverkan till ärendets avgörande.

Vidare har jag föreslagit rätt för Kungl. Maj:t att även i lagstiftningsfrågor, när det finnes ärenden, som icke tåla uppskov, fatta provisoriskt beslut. Norrmännen ha i sin konstitution jämlikt 17 § av norska grundlagen rätt att fatta dylika beslut, som dock icke gälla längre än till nästa storting sammanträder, då stortinget har att fatta sitt beslut.

Mot detta skulle man då till en början kunna göra den invändningen ur konstitutionell synpunkt, att de nuvarande stadgandena äro garantier mot ett missbruk från regeringsmaktens sida. Detta kan man säga, var dock mera att befara förr, ty då utgjordes regeringarna av ämbetsmannaministärer, som ofta voro ganska främmande för partilivet, och då, enligt den erfarenhet även jag hade från de tiderna, var det uppenbart, att riksdag och regering ofta stodo mot varandra som två herrar.

Nu ha vi fått parlamentariskt regeringssätt: riksdagsmajoriteten är representerad i regeringen, och regeringen har sin majoritet bakom sig. Man kan knappast tala vidare om någon parlamentarisk kontroll, därför att bådadera äro ju varandras ödmjuka tjänare. Vad majoritetsregeringen gör är riktigt ur majoritetens synpunkt, och regeringen måste också krusa sin majoritet, och på det sättet behövs det ingen kontroll, utan vad den ena än gör, så äro de merendels båda alltid eniga i alla fall.

Jag hade nu verkligen tänkt, att konstitutionsutskottet skulle gå just på den bogen och finna betänkligheterna, men det har utskottet inte gjort. Jag misstänker dock, att detta kanske i alla fall ligger bakom utskottets avstyrkande, annars kan jag inte finna någon förklaring i utskottets motivering. Ty ifråga om mitt yrkande i första punkten, nämligen att ärendena, då de på grund av sin brådskande natur ej tåla uppskov, skola få avgöras eller föreläggas riksdagen, utan att Konungens befallningshavandes yttranden behöva infordras, säger utskottet, att »enligt vad erfarenheten hittills givit vid handen, ifrågavarande paragraf ej kan anses stadga någon otillbörlig begränsning av möjligheten att snabbt avgöra ett brådskande ärende», och därför tillstyrkes icke denna

Om sättet för
brädiskande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:t.
(Forts.)

ändring. Ja, jag får säga, att då har konstitutionsutskottets medlemmar, kanske just på grund av att de mest sysselsätta sig med formella frågor, bra liten erfarenhet om det levande livet och kändedom om hur det i verkligheten är. Ni skulle ha sysslat med jordfrågor i kommissioner och riksdag, så skulle ni få se, att ett sådant uttalande inte alls är på sin plats. Och detta gäller nog också en hel mängd andra frågor.

I fråga om den andra punkten, menar utskottet, att genom den s. k. ekonomiska lagstiftningsmakten »torde» — »torde och lär», det är sådana där yttranden som man använder, när man inte vet hur det förhåller sig — »Kungl. Maj:t ha tillräcklig makt att lagstifta i brädiskande frågor». Men det är ju inte detta motionen syftar på, utan den syftar på de fall, då denna ekonomiska lagstiftningsmakt *icke* är tillämplig, såsom t. ex. just när det gäller att provisoriskt hindra bolag att köpa jordbruksjord. Så snart det blir en tanke på att genom en lagstiftning försöka hindra bolag att förvärva bondehemman, rusa bolagen till och köpa allt de kunna komma över. Skall i sådana fall inte kunna utfärdas en provisorisk lagstiftning, till dess nästa riksdag sammanträder? Normmännen ha i sin grundlag en bestämmelse, som möjliggör detta. Där kan för det första regeringen utfärda en provisorisk lag, som gäller, till dess nästa storting sammanträder, varpå detta stortinget i sin tur kan anta en »midlertidig lov», och sedan kan stortinget åter om någon tid vara färdigt att anta den definitiva lagen. Det är alltså tre tempon, som man i vissa fall, särskilt i jordfrågor ibland använder.

Varför skulle då inte också vi kunna begagna oss av en sådan praktisk apparat och vara litet praktiska i vår organisation av statsmaskineriet?

Nu åberopar utskottet vidare, att »den provisoriska lagstiftningsmakten lätt leder till svårartade slitningar mellan regering och riksdag; i flera europeiska länder har, som bekant, dess tillämpning vid olika tillfällen givit upphov till ödesdigra konflikter». Emellertid är det ju det norska exemplet jag åberopar. Och ifrågasvarande punkt i den norska grundlagen har verkligen, mig veterligt, inte lett till några sådana där europeiska slitningar.

Utskottet utför slutligen denna invändning, i det utskottet säger, att det inte är skäl »att riksdagen på det sättet avhänder sig en synnerligen betydelsefull statsrättslig funktion». Är det att avhända sig en synnerligen betydelsefull statsrättslig funktion, om riksdagen går med på, att när det gäller ett ärende, som ej tål uppskov, det skall kunna utfärdas en lag, som inte får gälla längre än tills nästa riksdag sammanträder? Då har ju riksdagen långt ifrån att avhända sig sin rätt att lagstifta tvärtom i grundlagen föreskrivit, att den *icke* gör detta.

Ja, motionen är riktig, herr talman, men den är nu för första gången väckt, och därför går den naturligtvis inte. Jag yrkar i alla fall bifall till motionen.

Herr Cla^sson: Som kammaren behagade finna, har utskottet varit fullkomligt enigt i att avstyrka motionen. Den består av två delar. Den första förordar förändring av 10 § i regeringsformen. När herr Lindhagen nu försökte göra gällande, att en sådan förändring vore nödvändig, tryckte han under hela anförandet därpå, att man i vissa, för honom eller hans intressen olägliga fall skulle vara nödsakad att inhämta Konungens befallningshavandes utlåtande. Det står ingenting alls om den saken i paragrafen. Det står, att det skall infördras nödiga upplysningar från vederbörande ämbetsverk. Det behöver visst icke vara Konungens befallningshavande, utan det kan vara alla möjliga institutioner, och det behöver visst icke vara upplysningar, som kräva årtal eller månader, utan det kan gå på några veckor eller ett par dagar. Om man tager kännedom om hur förvaltningen *kan* fungera, när det är ett *verkligt* brådskande ärende, tror jag, att man skall finna, att denna paragraf i varje fall icke lägger något hinder i vägen för ärendenas snabba avgörande. Jag tror, att man både från kristiden och från den föregående tiden skulle kunna draga fram en hel rad med exempel på detta. När det står, att det skall vara »nödiga upplysningar» som skola infördras, kan även i ordet »nödiga» ligga ett korrektiv mot en alltför långt utdragen behandling av ett ärende, för så vitt regeringen finner, att ärendet är så brådskande, att en sådan utdragen behandling icke är nödvändig.

Vad sedan den andra delen av motionen angår, nämligen att man skulle ge Kungl. Maj:t någon provisorisk lagstiftningsrätt, vågar jag påstå, att motionären icke har på något sätt styrkt att det skulle vara behöfligt. Han hänvisade till Norges exempel. Jag skall då be att få erinra om, att när denna grundlagsbestämmelse infördes i Norge, var det fem år mellan stortingsperioderna. Under sådana förhållanden kunde möjligen en dylik bestämmelse finnas nödvändigare än vad jag tror att den även där för närvarande anses vara. Å andra sidan torde det vara klart vad utskottet påpekat, att en sådan bestämmelse kan vara synnerligen oläglig. Herr Lindhagen pekade på jordfrågorna. Ja, men det finns många andra frågor som den bestämmelsen skulle kunna täcka, och jag undrar om den svenska riksdagen verkligen skulle vara hågad att åt Kungl. Maj:t — även vilken parlamentarisk Kungl. Maj:t som helst — överlämna generell rätt till en sådan provisorisk lagstiftning. Det förefaller mig som om herr Lindhagen nu ville söka ett korrektiv mot de missbruk, som även han tycks vilja förutsätta skola kunna äga rum, därutinnan att, såsom han sade, det är samma parti, som härskar i riksdagen och hos Kungl. Maj:t. Ja, det förvånar mig verkligen efter allt det myckna talet, som man från hans sida fått höra om partilivets förbannelser och olämpligheten av att frågor avgöras utslutande efter partihänsyn, att nu helt hastigt få höra, att detta skulle vara en sådan välsignelse, att den svenska riksdagen *därför* skulle kunna avstå från en del av den lagstiftningsrätt, som den sedan gammalt haft.

*Om sattet för
brådskande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:t.*

(Forts.)

Om sättet för
brådskande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:t.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Lindhagen: Det framgår, såvitt jag kunnat finna av den siste ärade talarens anförande, att han grundar sina meningar på ett teoretiskt uppfattningssätt, medan jag grundar mina på erfarenheten.

Det står visserligen i paragrafen »nödiga» upplysningar. Herr Clason trodde då, att Kungl. Maj:t skulle kunna göra huru som helst med detta och i vissa brådskande ärenden underlåta att infordra upplysningar och tycka, att det föreligger upplysningar ändå. Det är icke den erfarenhet, som jag har fått. Min erfarenhet är den, att när man har ett ärende, som är av brådskande natur, och man säger, att det gäller många människor, så svaras det: Ja, det är visserligen sant, men vi måste höra Konungens befallningshavande först. — Jag har icke sagt, att befallningshavande alltid skall höras, men det är det vanligaste, därför att frågorna vanligen gälla landsbygden och det då icke finnes några andra myndigheter än befallningshavande och deras underordnade tjänstemän, som kunna komma i fråga.

Vad slutligen angår den konstitutionella frågan, kan jag förstå, att man har konstitutionella betänkligheter. Konstitutionsutskottet har visserligen även i denna punkt betonat den konstitutionella sidan, men det är icke riktigt klart uttryckt.

Herr Clason förvånade sig över att jag för min del skulle vilja vara med om att överlämna en sådan provisorisk lagstiftningsmakt åt Kungl. Maj:t. Men man får väl taga sakerna såsom de äro. När det nu införts ett parlamentariskt styrelsesätt och det visat sig, att majoriteten har ett så stort förtroende för sin egen Kungl. Maj:t, är det väl ingen fara att i brådskande fall ordna behandlingen av ärendena på ett sådant sätt, att människorna kunna hjälpas innan nästa riksdag sammanträder, då det kanske vore för sent. Jag skall bara erinra t. ex. om lagen om rätt för ensittare, som hava byggt på annans mark, att lösa till sig byggnaderna, hela detta lagstiftningsområde, som genomgår sitt Golgata år från år och på vilket man kommer fram en liten tum för varje år under ständigt motstånd från den högre juridiken och känslan hos andra, att det icke rör deras egna intressen. Det som just nu gäller för dessa människor är alla dessa kontrakt, som upprättades för en viss tid sedan och nu gå ut, den ena serien efter den andra. Sedan har lagen ingen betydelse, ty ingen människa lägger sig till med fastigheter på sådana villkor. Varje år som går, varje månad som går vederfares en blodig orättvisa människor, som förlora sina hem, bara därför att statsmakterna icke hade former för att hjälpa dem inför sådana realiteter.

Under sådana förhållanden struntar jag, herr talman, i formerna och hjälper människorna, varför jag yrkar bifall till motionen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle såsom vilande tills vidare grundlagsenlig behandling antaga det förslag, som innefat-

tades i den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades. vara med övervägande ja besvarad.

*Om sättet för
brådskande
frågors hand-
läggning hos
Kungl. Maj:t.
(Forts.)*

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om beviljande av medel till hjälpverksamhet bland svenska undersåtar, huvudsakligen bosatta i Ryssland och Tyskland, vilka i anledning av världskriget kommit i nödläge;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förhöjning av de enligt reglementet för arméns avlöning under fred i vissa fall utgående dagtraktamenten;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förhöjning av dagtraktamenten till personal vid marinen vid vissa kommenderingar och förrättningar;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående restitution av erlagd tullavgift för vissa av Solna livsmedelsnämnd från Danmark införda konservpartier;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till utförande av sjömätningar vid Spetsbergen;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för anskaffande av valkuvert m. m.;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för linjeingenjören vid telegrafverket H. Celion att övergå på den från och med år 1919 gällande avlönings- och pensionsstat för telegrafverket;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av den gamla järnvägsbron över Ångermanälven vid Forsmo; samt

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande att belåna en till likvidering av viss del utav köpeskillingen för aktiebolaget Stokholmstelefontelefonens anläggningar utställd revers.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 33, rörande två motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.; samt

nr 36, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om höjning av misräkningspenningarna åt riksgäldskontorets kassör.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst till Seminghundra häradsallmänning i Stockholms län (hörande område;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse å statens järnvägar av viss under arméförvaltningens och marinförvaltningens disposition stående mark vid Notviken;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till bestridande av kostnaderna för underhåll och vård av Tullgarns slott med tillhörande byggnader, parkanläggningar och trädgård;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa områden från klockarbostället, i Vinslövs församling; samt

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Då alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, beslöts efter hemställan av herr talmannen, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, skulle nedtagas.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr vice talmannen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts i vissa punkter under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen rörande tilläggsstat för år 1920 gjorda framställningar;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne-reglering för överståthållarämbetets kansli m. m.;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till utförande av sjömätningar vid Spetsbergen; samt

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till valkuvert.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 72, i anledning av väckt motion om statsinlösen av Södra Da-

larnes järnväg och bandelen Rättvik—Mora av Gävle—Dala järnväg;

nr 73, i anledning av väckt motion om verkställande av undersökning angående järnvägsanläggning mellan Rättvik och Furudal eller annan ort vid Dala—Hälsinglands järnväg; och

nr 74, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för byggande av en statsbana från Vansbro över Äppelbo och Yttermalung till Malung m. m.;

sammansatta bevilnings- och första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 37, angående vissa pensioner och understöd;

nr 38, i anledning av väckt motion om årligt understöd åt förre bromsaren vid statens järnvägar A. Hansson; och

nr 39, i anledning av väckt motion angående fyllnadspensioner åt pensionerade folkskollärare och småskollärare; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning rörande i vilken omfattning och på vad sätt åvägabringande av minderårigas arbetskraft förekommer inom jordbruket; och

nr 20, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för folkskollärare att genom självstudier förvärva kompetens för viss undervisning i fortsättnings-skolor.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.29 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 23 april.

Kammaren sammanträdde kl. 1,30 e. m.

Justerades protokollen för den 17 innevarande månad.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen; och

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 4 och 5 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg m. m.

Anmälades och bordlades första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 28, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen I: 198 angående förnyad utredning i fråga om ersättning till speceri- och diversehandlare för mistning av rättighet att sälja vin.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 72—74, sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande nr 1, bankoutskottets utlåtanden nr 37—39 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 19 och 20.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,37 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
